

Щасливі кроки під дощем
Джоджо Мойес

Юна Кейт втекла з батьківського дому. Дівчина пообіцяла собі, що ніколи не виховуватиме свою дитину так, як виховували її саму. А потім народилася Сабіна й усе повторилося. Уперте вибухове дівча з презирством ставиться до матері і засуджує її. Непорозуміння між ними глибшає, поки не перетворюється на прірву. Сабіну відправляють до Ірландії – пожити з бабусею Джой, яку та побачить уперше в житті. Дух старого будинку просякнутий пліснявою та пам'яттю, у ньому сплелися щастя, надія і за давнього біль. Сабіна, Джой і Кейт починають розуміти: щоб упевнено крокувати вперед, не завадить озирнутися на те, що залишаєш позаду.

У форматі PDF A4 збережений видавничий макет книги. (В форматі PDF A4 збережений издательский макет книги.)

Джоджо Мойес

Щасливі кроки під дощем

Чарльзові Артуру й Бетті Маккі

© Jojo's Mojo Ltd, 2002

© Depositphotos.com / ty4ina, CosmoSquirrel, alexm83, robuart, обкладинка, 2021

© Nemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2021

Пролог

Тоді Архієпископ має прикластися до правої руки Королеви. Після чого Герцог Единбурзький має зійти сходами Трону, зняти свою дворянську корону, прихилити коліно перед Її Величністю і, вклавши свої руки до рук Королеви, виголосити слова пошани:

«Я, Філіп, Герцог Единбурзький, стаю вашим довічним васалом і найсмирненішим шанувальником; і вірою та правдою служитиму вам до кінця своїх днів супроти всіх підступів людських.

І нехай допоможе мені Господь».

І, підводячись, він має торкнутися Корони над головою Її Величності й поцілувати Її Величність у ліву щоку.

У такій самій манері мають один за одним засвідчити свою пошану Герцог Глостерський і Герцог Кентський.

З «Форми й порядку проведення коронаційної служби» 1953 року

«Мабуть, це було доволі нечемно, – згодом думала Джой, – познайомитися з майбутнім чоловіком у день, який мав бути днем принцеси Єлизавети». Або королеви Єлизавети II, як її врочистіше йменуватимуть уже під вечір. І все ж, зважаючи на значущість нагоди для них обох, доволі важко було (принаймні для Джой) змусити себе відчувати належний захват.

Це був день передвістя дощу, а не божественного помазання. Над Гонконгською гаванню простяглося вологе сталево-сіре небо. Повільно обходячи Пік разом зі Стеллою, стискаючи теку намоклих нот (її пахви ковзали, наче змащені жиром, а блузка вже пристала до спини, немов глаzur), Джой якось не відчувала монархістської лихоманки від думки про святкування коронації в Брум-Скоттів.

Там буде її мати, яка ще вдома вся тріпотіла, немов натягнута струна передчуття й незадоволення, – здебільшого через присутність батька, що повернувся із чергової поїздки до Китаю. Здавалося, його приїзди завжди збігаються з блискавичними нападами поганого настрою Еліс, невідривно пов'язуючи її прагнення до кращого життя в іншому місці із чимось лихішим і похмуришим.

– Ти цього не вдягнеш, – насуплено казала вона Джой, скрививши рота в яскраво-червоній гримасі осуду.

Джой не зводила погляду з дверей. Їй не терпілося зустрітися зі Стеллою, щоб уникнути перспективи йти до вілли Брум-Скоттів з батьками, тож вона збрехала їм, буцімто господарі просили принести ноти раніше. Прогоулянки з батьками навіть пішки спричиняли в неї морську хворобу.

– У тебе такий невиразний вигляд, люба. І ще взула високі підбори. Ти височітимеш над усіма.

Це «люба» було знайомим слівцем, яке мало підсолоджувати гіркоту слів Еліс.

– Я сяду.

– Ну ти ж не можеш сидіти весь вечір.

– Тоді згинатиму коліна.

– Тобі треба надягти ширший пасок. Він тебе вкоротить.

- Він врізатиметься в ребра.

- Не знаю, чому з тобою так важко. Я лише хочу, щоб твій вигляд був пристойний. Не бачу, щоб ти докладала зусиль.

- О, мамо, мені байдуже. І всім іншим буде байдуже. Навряд чи хтось там мене помітить. Усі слухатимуть, як принцеса складає свої присяги, чи що вона там робитиме.

«Просто відпусти мене», - благала вона. Годі й того, що доведеться терпіти ядучий норов Еліс упродовж усієї вечірки.

- Що ж, а мені не байдуже. Люди подумають, що я виховала в тобі недбальство.

«Що подумають люди» було дуже важливо для Еліс. «Гонконг - це акваріум із золотими рибками, - казала вона. - Завжди хтось на тебе дивиться, говорить про тебе». У якому ж крихітному та нудному світі вони живуть, хотілося відповісти Джой. Але вона цього не робила - переважно тому, що це правда.

Там буде її батько, який, без сумніву, забагато вип'є і цілуватиме всіх жінок у губи замість щік, а ті стурбовано озиратимуться, не знаючи, чи, бува, якимсь не спровокували його. «Просто дозволив собі трохи розслабитися! - горлатиме він потім на Еліс. - Що за дружина не дасть чоловікові трохи розважитися після виснажливої роботи в Китаї (а всі ми знаємо, який це жах - мати справу з азійцями)?» Із часів японського вторгнення він незворотно змінився. Утім, вони про це не говорили.

Там будуть Брум-Скотти. І Марчанти. І Дікінсони. І Еллейни. І всі інші подружжя того самого класу, представники якого мешкали просто біля Піку, але не нижче від Робінсон-роуд (середні рівні нині майже повністю займали клерки), і бачилися на кожній вечірці в Гонконгському крикетному клубі, зустрічалися на перегонах на іподромі в Геппі-Веллі, ділили між собою корпоративні джонки, подорожуючи віддаленими островами, хмільні від хересу, і нили про те, як важко дістати молоко, і про комарів, і про вартість нерухомості, і про приголомшливу грубість китайської прислуги. А ще говорили про Англію, про те, як скучили за нею, про чергових приїжджих англійців, про те, яким бляклим і нудним життям вони живуть і якою сірою здається Англія, хоча війна й скінчилася цілу вічність тому. Але здебільшого говорили одне про одного: військовослужбовці спілкувались окремою мовою лише ім зрозумілих жартів і барачного гумору, торговці гудили своїх конкурентів, а їхні жінки розбивалися на мінливі купки, які без кінця роїлися в нудних і ядучих перестановках.

Найгірший з усіх був Вільям, усядисущий на кожнісіньких світських зборах, зі своїм зрізаним підборіддям і білявим волоссям, крихким і ламким, як його придушений, писклявий голос. Він клав свої вологі долоньки їй на поперек і вів туди, куди вона не мала жодного бажання йти. Чемно вдаючи, що слухаєш, можна було поглядати згори вниз на маківку його голови та гадати, де його волосся порідіє далі.

- Гадаєш, вона нервується? - казала Стелла. Її волосся, лискуче, мов свіжий лак, було підколоте в шиньйон на потилиці. Жодна волосина не

вибилася і не кучерявилася на вологому повітрі, як-от у Джой, чиї коси поривалися навтьоки, щойно їх укладали. Бей Ліннь, її камеристка, кривилася й цитькала на Джой, підколюючи пасма, неначе дівчина свідомо їх підхочувала.

– Хто?

– Принцеса. Я б нервувалася. Подумай лише, скільки людей дивитимуться.

Останніми тижнями Стелла, блискуча у своїй червоній спідниці, білій блузці й синьому кардигані – спеціально до такої нагоди – виявляла, як на думку Джой, дещо нездорове зацікавлення до принцеси Єлизавети: розмірковувала, які прикраси й убрання та обере, чи важка її корона або ж як її новоспечений чоловік очевидно ревнує її до титулу, адже йому не бути королем. Джой починала підозрювати тут зовсім не вірнопідданське відчуття причетності.

– Ну, вони ж не всі її бачитимуть. Багато таких, як ми, хто лише слухатиме радіо.

Обидві відступили вбік, щоб пропустити автівку, швиденько зазирнувши всередину: чи немає там когось знайомого.

– Та все одно вона може переплутати слова. Я б переплутала. Упевнена, я б затиалася.

Джой сумнівалася, адже Стелла майже в усьому була взірцевою справжньою леді. На відміну від Джой, Стелла була належного для юної леді зросту й завжди носила елегантніший одяг, що його кравець із Цимшацуї шив за останньою паризькою модою. Вона ніколи не шпорталася, не бувала похмурою в товаристві, їй не відбирало мову в бесідах із шерегами офіцерів, які були тут проїздом: гостини мали допомогти їм бодай на хвильку забути, що прямують вони на Корейську війну. Джой часто думала, що репутація Стелли могла б дещо поблякнути, якби хтось знав про її вміння відрижкою декламувати абетку.

– Гадаєш, нам доведеться лишитися до самого кінця?

– Що, на всю церемонію? – Джой зітхнула й піддала ногою камінець. – Це неодмінно розтягнеться на години, вони всі нап'ються та почнуть обговорювати одне одного. А моя мати фліртуватиме з Дунканом Еллейном і заведе про те, що Вільям Фаркарсон доводиться родичем Жарденам і достатньо перспективний, щоб задовольнити дівчину мого стану.

– Для дівчини твого стану він таки занизький. – Стелла була ще й дотепниця.

– Навмисно взула високі підбори.

– О, ну ж бо, Джой. Це ж захват. У нас буде нова королева.

Джой знизала плечима.

– Чому я маю відчувати захват? Ми навіть не живемо в тій країні.

– Бо вона все одно наша королева. Вона майже одного з нами віку! Уяви собі! І це найбільша вечірка за цілу вічність. Там будуть усі.

– І всі ті самі. Аж ніяк не весело ходити на вечірки, якщо вже всіх там знаєш.

– Ох, Джой, ти така вперта у своєму невдоволенні. Там безліч нових людей, треба тільки до них заговорити.

– Але мені нема чого казати. Їх цікавлять лише покупки, одяг і хто як зганьбився перед ким.

– О, перепрошую, – наїжачилася Стелла. – І більше нічого?

– Я кажу не про тебе, ти ж розумієш. У житті має бути щось більше. Тобі хіба ніколи не хотілося поїхати до Америки? Чи до Англії? Подорожувати світом?

– Я подорожувала. Багато де.

Батько Стелли був командиром на флоті.

– Чесно, мені здається, що, куди не пойдеш, людей скрізь цікавить одне. Коли ми були в Сінгапурі, там панувала суцільна мішанина коктейльних вечірок. Навіть мамі було нудно, – сказала Стелла. – Хай там як, тут не завжди ті самі люди. Наприклад, офіцери: сьогодні їх буде багато. І я впевнена, що всіх ти ще не бачила.

* * *

Офіцерів було багато. Широка палацова тераса Брум-Скоттів, з якої в ті рідкісні моменти, коли туман на вершині Піку розсіювався, відкривався краєвид на Гонконгську гавань, пістрявіла білими кітелями. Усередині будинку, під вентиляторами, що мерехтіли, мов велетенські пропелери, китайська прислуга, теж зодягнена в біле й у м'якому взутті, безшумно рухалася між гостями, пропонуючи зі срібних таць високі склянки напоїв з льодом. Шепіт голосів здіймався й опадав на тлі музики, яку саму наче тлумила важка волога спека. Британські прапорці, натягнуті через стелю, обвисли, немов випрана білизна, ледве ворущачись, попри сякий-такий вітерець.

Бліда, спокуслива і, здавалося, така ж безсила Ельвіна Брум-Скотт сиділа, відкинувшись на застеленому штофом шезлонгу в кутку мармурової вітальні – як завжди, в оточенні цілого корпусу уважних офіцерів. На ній була сливового кольору шовкова сукня із серцеподібним викотом і довгою зібраною спідницею, що спадала складками навколо її довгих блідих ніг. («І в неї під пахвами плям від поту немає», – зауважила Джой, міцно притискаючи руки до боків.) Одна з її туфельок – оторочена штучним горностаєм – була вже скинута на підлогу, оголивши яскраво-червоні нігті. Джой знала, що скаже мати, побачивши її: давитиметься власним невдоволенням, бо ж сама далеко не Барбара Стенвік, щоб так ходити. Губна помада в обох була однаково агресивно-зваблива, і не від браку жадання.

Джой і Стелла поклали ноти й привіталися кивками, знаючи, що місіс Брум-Скотт не любить, коли її турбують.

– Як ми слухатимемо церемонію? – спитала Стелла, схвильовано озираючись у пошуках радіо. – Як вони дізнаються, що вже почалося?

– Не турбуйся, моя люба, попереду ще години чекання, – сказав Дункан Еллейн, який проходив повз, схиливши голову, щоб глянути на годинника. – Не забувай: у старій добрій Британії час відстає на вісім годин.

Дункан Еллейн завжди говорив, як герой Військово-повітряних сил Великої Британії з кіно про війну. Дівчатам це здавалося сміховинним, але Еліс, схоже, почувалася поряд з ним зіркою екрана Селією Джонсон, і це викликало в Джой відразу.

– Ти знаєш, що вона має прийняти «живих оракулів Божих»? – із захватом промовила Стелла.

– Що?

– Принцеса Єлизавета. На церемонії. Вона має прийняти «живих оракулів Божих». Гадки не маю, хто вони такі. А. І ще її відвідають чотири лицарі Ордену підв'язки. Гадаєш, вони справді пильнують за її підв'язками? Зрештою, вона ж має управительку гардеробної. Бетті Ворнер розповідала мені.

Джой здивовано спостерігала за замріяним маревом в очах Стелли. Чому вона не здатна так само захопитися цією подією? Чому думка про прийдешній вечір сповнює її самим жахом?

– І не повіриш: її груди намастять священним миром. Її груди, по-справжньому. Хотіла б я, щоб це було не по радіо, щоб ми могли бачити, чи справді архієпископ їх торкатиметься.

– Привіт, Джой. Боже... ти така... така... власне, ти дуже розпашіла. Довелося йти сюди пішки? – Це Вільям, червоніючи, підійшов до неї і безвольно простягав руку в непевній спробі привітатися. – Вибач. Я не мав на увазі... я-от ішов пішки. Теж. І страшенно змок. Набагато мокріший за тебе. Поглянь.

Джой схопила високий келих рожевого напою з таці, що пропливала повз, і відсьорбнула. Не лише принцеса Єлизавета цього дня приносила своє життя в дар Батьківщині.

* * *

До коронації вона встигла вихилити ще кілька келихів рожевого напою. Схильна до зневоднення в сирому кліматі, Джой виявила, що посьорбувати рожеві напої дуже легко. Вони не смакували, як алкоголь, а увага матері була деінде, – розривалася між усміхненим, як у мальованого пивного кухля, ротом Дункана Еллейна та злістю на очевидне задоволення батька, – тому Джой неабияк здивувало, коли обличчя принцеси Єлизавети, прибите високо на

стіні вітальні, раптом примножилось і почало змовницьки посміюватися з її намагання ходити прямо.

Упродовж кількох годин шум вечірки поступово наростав і розбухав, заповнюючи чималий перший поверх господарського дому, а голоси гостей ставали масними й піднесеними від щедрого пригощання випивкою. Що далі, то більш відстороненою робилася Джой, адже їй бракувало вміння балакати ні про що, явно потрібного на таких заходах. Вочевидь, вона добре вміла лише втрачати людей, а не зачаровувати їх. Нарешті відкараскалася від Вільяма, сказавши йому, що впевнена, буцімто містер Еймері хоче поговорити з ним про справи. Стелла зникла, поглинена кільцем прихильників – офіцерів морського флоту. Рейчел і Джинні, ще двоє дівчат її віку, сиділи в кутку зі своїми набріоліненими кавалерами-близнюками. Позбавлена осуду – ба навіть уваги – однолітків, Джой добре потоваришувала з високими келихами рожевого напою.

Усвідомивши, що її келих чомусь знову порожній, вона озирнулася, шукаючи чергового слугу. Ті наче зникли – чи, може, то їй було важко вирізнити їх з-поміж усіх інших. «Певно, усі вони в кітелях з "Юніон Джеком", – вирішила вона й хихикнула про себе. – Юні Джеки. Або в маленьких коронах».

Вона неясно чула, як ударили в гонг і всміхнений тенор містера Брум-Скотта намагався зібрати всіх навколо радіо. Джой, притулившись ненадовго до колони, чекала, доки люди перед нею зрушать з місця. Коли це станеться, вона зможе вийти на терасу й подихати вітерцем. Але наразі їхні тіла хиталися і зливалися, утворюючи непроникну стіну.

– О господи, – прошепотіла вона, – мені треба трохи повітря.

Вона гадала, що ці слова пролунали лише подумки, але раптом хтось узяв її під руку й пробурмотів:

– Ну то виведемо вас надвір.

На свій подив Джой зрозуміла, що мусить глянути вгору. (Їй рідко коли доводилося дивитись угору: вона була вища майже за всіх китайців і за більшість чоловіків на вечірці.) Джой лише розгледіла два довгі суворі обличчя, що височіли над нею, плаваючи над двома тугими білими комірцями. Морський офіцер. Або двоє. Вона була не до кінця впевнена. Хай там як, один з них тримав її під руку та м'яко вів крізь юрбу на балкон.

– Не хочете присісти? Вдихайте глибоко. Я принесу вам води.

Він усадив її в ротангове крісло й зник.

Джой ковтнула чистого повітря. Сутеніло, і туман опустився на Пік, затуляючи будинок від решти острова Гонконг. Єдиним нагадуванням про те, що вона тут не сама, були віддалені грубі гудки барж, які проминали крізь води внизу, шерех баньянових дерев і слабкий запах часнику та імбиру, що долинав крізь нерухоме повітря.

І цей запах отямив Джой.

– О господи, – прошепотіла вона, – о ні...

Вона озирнулася, з полегшенням зауваживши, що останні гості на вечірці зникають у кімнаті з радіо, а тоді перекилилася через балкон і її довго й гучно знудило.

Коли вона випрямилася, важко дихаючи, з прилиплим від поту до скронь волоссям, то розплющила очі й побачила морського офіцера, який стояв перед нею, простягаючи склянку води з льодом. Джой не могла говорити. Вона просто дивилася на нього в безмовному жаху, а тоді зарилася червоним від сорому обличчям у склянку. Можливо, молила Джой, раптом незручно протверезівши, коли вона підніме голову, його вже не буде.

– Може, вам носовичка?

Джой не підіймала обличчя, похмуро дивлячись на свої туфлі із зависокими підборами. Щось, про що ліпше було не думати, застрягло в неї в горлі й не проштовхувалося донизу, попри спроби ковтнути.

– Ось. Візьміть.

– Будь ласка, ідіть.

– Що?

– Я сказала: будь ласка, ідіть.

О господи, якщо вона мерщій не забереться звідси, мати вийде шукати її, і то вже буде пекло. Джой уже уявляла наступні розділи: 1. Вона не годиться для того, щоб її кудись брати. 2. Її ганебна поведінка, або Чому вона не може бути як Стелла? 3. Що подумают люди?

– Прошу. Будь ласка, просто йдіть.

Джой усвідомлювала, що це звучить грубо, але поруч із жахом від можливого викриття, а ще небезпекою застрягнути там за чемними розмовами, коли її блузку – її обличчя – заляпано бозна-чим, грубість видавалася меншим із двох лих.

Запанувала тривала пауза. З ідальні лунали гучні вигуки, що підіймалися й затихали, нашаровуючись один на одного.

– Не думаю – гадаю, краще, щоб хтось ненадовго склав вам компанію.

Голос був не молодий, без хвацької крикливості більшості офіцерів, і все ж не було там і basso profundo [1 – Глибокого басу (італ.). – Тут і далі прим. пер.] тривалого перебування при владі. Та щонайменше офіцер.

«Чому він не йде?» – думала Джой.

Але він просто стояв. На його бездоганно чистих брюках, зауважила вона, на лівій гомілці, була маленька ляпка чогось помаранчевого.

– Слухайте, мені вже набагато краще, дякую. І я справді дуже хотіла б, щоб ви мене залишили. Гадаю, я можу піти додому.

Мати буде розлючена. Але Джой може сказати, що їй стало зле. Це буде не така вже й брехня. Лише цей чоловік знатиме правду.

– Дозвольте піти з вами, – мовив він.

У домі знов нарастив шум і чийсь високий істеричний сміх. Заграв джаз і так само несподівано обірвався.

– Будь ласка, – сказав він, – візьміть мене за руку. Я допоможу вам устати.

– Може, дасте мені спокій, будь ласка? – Цього разу її голос пролунав різко навіть для неї самої. Запала коротка тиша, а потім, після нескінченної бездиханної паузи, вона почула звук його кроків терасою – він повільно йшов у дім.

Джой була надто у відчаї, щоб довго переживати сором. Вона встала, зробила довгий ковток води з льодом, а тоді рвучко, хоч і злегка хитаючись, попрямувала до будинку. Якщо трохи пощастить, вона скаже те, що треба, і втече, доки всі слухають радіо. Та коли Джой увійшла у двері вітальні, гості вже потроху звідти виходили. Поміж перших була Стелла із заплаканими очима, кутики яких опустилися від розчарування.

– Ох, Джой, можеш у це повірити?

– У що? – спитала Джой, гадаючи, як швидко зможе проскочити повз неї.

– Це кляте, кляте радіо. Такий день, а воно зламалося. Не можу повірити, що воно в них у будинку лише одне. У всіх уже точно більше ніж одне.

– Не треба метушитися, Стелло, любя, – сказав Дункан Еллейн, однією рукою поправляючи вуса, іншу тримаючи на плечі Стелли надто довго для заявленого вияву батьківської турботи. – Зовсім скоро хтось піде й принесе радіо від Марчантів. Ти навряд чи щось пропустиш.

– Але ми пропустимо весь початок! І ніколи не зможемо прослухати його знову. Мабуть, іншої коронації за нашого життя не буде. Ох, не можу повірити!

Стелла відкрито ридала, не зважаючи на гостей навколо – дехто з них, очевидно, вважав священну королівську церемонію радше прикрою завадою посеред пречудової вечірки.

– Стелло, мені треба йти, – прошепотіла Джой. – Мені дуже шкода. Я недобре почуваюся.

– Але не можна! Залишся хоча б до того, як принесуть радіо.

– Я зайду до тебе завтра.

Хутко, побачивши, що її батьки досі в компанії, яка сидить навколо безмовного радіо, Джой побігла до дверей. Швидко кивнувши слугі, який вивів її надвір, вона кинулася тікати одна крізь вогке нічне повітря, у

супроводі лише зграї комарів, що з виском пікірували на неї, і з легким побоюванням через чоловіка, якого лишала позаду.

* * *

Експатріанти в Гонконзі звикли до гарного життя з випивкою та званими вечерьми мало не щоночі, тож не дивно було із самого ранку бачити на вулицях кількох гвейло[2 – Загальна назва білих людей у кантонському діалекті.]. Але Джой, чия нещаслива пригода з рожевими напоями залишила по собі відчуття виняткової тверезості, була зараз, на диво, єдиною їх представницею.

Здавалося, наче весь Пік слабує на похмілля. Доки пари китайських чоловіків і жінок м'яко крокували повз, подеколи з важкими кошиками чи візками якогось мотлоху, жодного європейця довкола не було видно. За стінами вибілених домів осторонь від дороги винувато висіли стрічки кольорових полотен, а численні принцеси на світлинах кучерявилися з вікон, і самі наче виснажені ексцесами минулої ночі.

М'яко ступаючи по тиковій підлозі будинку, вони з Бей Лінь перемовлялися пошепки – жодна не хотіла розбудити Еліс і Грема, чиї гарячкові плутані суперечки затяглися аж до світанку. Джой вирішила, що єдиною розрадою їй буде з'їздити на Нові Території, де можна покататися верхи. У всіх сьогодні тріщатимуть голови, усі будуть нещасні, а волога спека тиснула жорсткіше, ніж будь-коли, підсилюючи головний біль з похмілля. Цей день уже точно промине в дратливій апатії, повільно тягнучись під вентиляторами на м'яких меблях. За таких умов аж ніяк не хочеться бути в місті. Проблема полягала в тому, що цього ранку нікому було вивезти Джой за його межі.

Вона ходила до Стелли близько десятої, але завіси на вікнах були зсунуті, а дзвонити у двері не хотілося. Її батько, який зазвичай неодмінно відвіз би свою принцесу, навряд чи встане до обіду. І більше нікого, до кого зручно було б звернутися. Зараз, сидючи в ротанговому кріслі біля вікна, Джой обмірковувала ідею скористатися трамваем до центру, а тоді пересісти на потяг. Проте вона ніколи не робила цього сама, а Бей Лінь відмовилася супроводжувати її, знаючи, що настрій господарки стане геть нестерпним, якщо та прокинеться й побачить, що її служниця пішла «прогулятися».

– Ох Боже, бережи нашу чортову королеву, – бурмотіла Джой, коли та почувалася геть.

Уже не вперше Джой хотілося збунтуватися проти обмежень її життя, географічних і фізичних. Коли вони з матір'ю мешкали в Австралії, незабаром після вторгнення японців до Гонконгу, унаслідок якого жінки й діти мусили виїхати з колонії, Джой відчувала, що здобула небачені донині свободи. Вони мешкали в сестри Еліс, Марсель, двері будинку якої виходили на пляж і, здавалося, постійно були відчинені для прогулянок Джой і для різноманітних сусідів, таких розслаблених і доброзичливих, як порівняти до гонконгських.

Еліс теж почувалася там розслаблено, розквітала в сухому спекотному кліматі, де всі розмовляли її мовою, а високі чоловіки з бронзовою засмагою безсоромно фліртували. Там її манери були вершиною вишуканості, а

одяг затьмарював усе донині бачене, і вона могла поставати тією, ким хотіла, – розкішною громадянкою світу, екзотичною у своєму вигнанні. До того ж Марсель була молодша за неї й приємно відрізнялася в усіх питаннях смаку та стилю. Завдяки цьому піднесеному почуттю доброї волі Еліс діставала набагато менше «клопоту» від Джой, ніж завжди, і відсилала її на пляж або на базар, майже не дивлячись, а не так, як у Гонконзі, де постійно переймалася відмінностями у зовнішності доньки, її манерами й потенційною небезпекою того, щоб відпустити її в нецивілізованій країні саму.

– Ненавиджу своє життя, – уголос промовила Джой, даючи думкам виплеснутися й повиснути, наче купчасті хмари, у повітрі перед собою.

– Мем? – У дверях стояла Бей Лінь. – До вас джентльмен.

– До моєї матері?

– Ні, мем. Він питає вас. – Жінка багатозначно всміхнулася.

– Краще проведи його в дім.

Насупившись, Джой пригладила волосся і встала. Товариство – останнє, чого вона зараз бажала.

Двері відчинились, і увійшов чоловік, якого вона ніколи раніше не бачила, вбраний у білу сорочку з коротким рукавом і кремові штани. Він мав охайно підстрижене рудувате волосся, довгасте аристократичне обличчя і блідо-блакитні очі. А ще він був високий і зайве сутулювся, нібито за звичкою, коли входив до кімнати. «Моряк, – відсторонено подумала вона. – Ті завжди сутуляться в проїмі».

– Міс Леонард.

Він тримав перед собою солом'яного капелюха, стискаючи його обома руками.

Джой дивилася на нього порожніми очима. Вона не могла збагнути, звідки він знає її ім'я.

– Едвард Беллентайн. Пробачте, якщо здамся нав'язливим. Я лише хотів... лише подумав спитатися, як ви.

Джой придивилася до його обличчя і раптом спалахнула, із жахом упізнавши його. Коли вона востаннє бачила це обличчя, воно двоїлося. Її рука несвідомо злетіла до рота.

– Я дозволив собі спитати у вашої подруги ваші ім'я та адресу. Хотів лише переконатися, що ви безпечно дісталися додому. Я почувався дещо винним за те, що дозволив вам піти самій.

– О, ні, – сказала Джой, рішуче не зводячи очей із власних ніг. – Зі мною все було гаразд. Ви дуже добрі, – додала вона за мить, розуміючи, що була грубою.

Вони стояли кілька хвилин, доки Джой не усвідомила, що він і не збирається відкланятися. Було так незручно, що шкіру поколювало. Вона ніколи не переживала такого сорому, як минулої ночі, і зараз це відчуття поверталось, мов різкий післясмак. Чому він не може просто дати їй спокій? Залишити її наодинці з особистим приниженням. Бей Лінь нетерпляче стовбичила у дверях, але Джой її старанно ігнорувала – горіти тій у пеклі, якщо запропонує йому випити.

– Власне, – промовив незнайомець, – я подумав, чи не хотіли б ви піти прогулятися. Або зіграти в теніс. Наш командир отримав спеціальний дозвіл на користування кортами в Козвей-Бей.

– Ні, дякую.

– Може, ви були б ласкаві показати мені якісь цікаві місця? Ніколи раніше не бував у Гонконзі.

– Мені дуже шкода, але я саме збиралася йти, – мовила Джой, відчуючи, що досі не може на нього дивитися.

Повисла довга пауза. Він явно не зводив з неї очей. Вона відчувала це.

– Гарна місцина?

– Що? – Джой відчула, як забилося серце в грудях. Чому він не йде?

– Ви сказали, що кудись ідете. Я просто подумав... то куди?

– Я їду кататися верхи.

– Кататися? – Ось тут вона підвела очі, почувши запал у його голосі. – Тут є коні?

– Не тут, – відповіла вона. – Принаймні не на острові. На Нових Територіях. Друг мого батька тримає там стайні.

– Ви не проти, якщо я поїду за вами? Удома я і сам трохи катаюся. Страшенно за цим сумую. Власне, я не бачив коней уже дев'ять місяців.

Він промовив це тужливим тоном, яким більшість військовослужбовців згадують про свої родини. Усе його обличчя, помітила Джой, немов відкрилося, доволі суворі риси пом'якшилися і підтягнулися. Вона мусила визнати: цей офіцер разюче гарний якоюсь дорослою красою.

Але він бачив, як вона ганьбилася на балконі.

– Я на машині. Можу вас відвезти. Або просто їхати за вами, якщо так буде... м-м... зручніше.

Джой знала, що мати неодмінно жохнеться, коли Бей Лінь повідомить їй, що міс Джой чкурнула на машині з незнайомцем. Але те, що на неї чекає, навряд чи буде набагато гіршим за наслідки від сидіння весь день під п'ятою Еліс, доки мати зриватиме на ній свій похмільний гнів. І було щось доволі принаadne в тому, щоб котитися тихими вулицями із цим високим незнайомцем у

ластовинні, який, на відміну від більшості офіцерів, не змушував її ніяковіти й плутатись у словах, а просто говорив і говорив сам – про своїх коней в Ірландії (цікаво, що він не мав ірландського акценту), про дикість мисливського краю, де жив, і, на противагу цьому, про нескінченну нудьгу разом із клаустрофобією в глухих стінах корабля, де місяцями стирчав у тому самому крихітному світі з тими самими людьми.

Вона ніколи не чула, щоб чоловік говорив так, як він, – не безкінечними стислими зауваженнями, як-от більшість офіцерів, з якими вона розмовляла. Мова Едварда була лаконічна та відверта. Він говорив так, ніби тривалий час був позбавлений такої можливості. Цілі речення вилітали з нього на одному подиху, – так людина, тонучи, хапає ротом повітря, – а його сміх розмежовував речення дужим утробним реготом. А потім він періодично зупинявся, кидав погляд на неї, немов збентежений власною нестриманістю, і замовкав, доки наступна думка не злітала в нього з язика.

Джой упіймала себе на тому, що теж сміється – спочатку сором'язливо, але завдяки цьому незнайомцеві дедалі невимушеніше, тож коли вони під'їхали до стаєнь, уже червоніла й хихикала так, як було їй зовсім не властиво. Минуло лише сорок хвилин, а Еліс уже геть би не впізнала таку доньку. Власне, Джой сама ледве себе впізнавала: крадькома поглядає на чоловіка поряд із собою, скромно відводить очі, коли їхні погляди зустрічаються, і загалом поводить ся... ну... як Стелла.

Містер Фогілл сказав, що дозволить йому покататися верхи. Джой потай сподівалася на це, і коли Едвард стояв з ним на маленькому подвір'ї, шанобливим тоном розповідаючи про великих мисливців, яких знав, і погоджуючись щодо очевидної переваги ірландських племінних коней над англійськими, маленький удівець розгубив свою непохитність і навіть порекомендував власного коня, височеного рудого жеребчика з підступним норовом. Він вимагав, щоб Едвард провів його манежем пару кіл, просто щоб перевірити посадку й руки вершника, і побаченим явно вдовольнився, адже згодом ті повільно виїхали за ворота й попрямували дорогою до відкритих замиських просторів.

Джой уже й сама не знала, що на неї напало. Вона ніяк не могла припинити всміхатися й кивати та все силкувалася розчути кожне його слово, попри незнайоме калатання у вухах. Вдячна була, що може триматися за віжки й цілком виправдано не зводити очей з довгої сірої шиї перед собою, що опускалася-підіймалася в такт цокоту копит, адже не могла до пуття зосередитися ні на чому. Почувалася далекою від усього навколо й водночас із дивовижною гостротою зауважувала кожну дрібницю. Як-от його руки. І веснянки. І те, що його щокою пролягають дві зморшки, коли він усміхається. Джой навіть не помітила, як на її шию налетіли комарі, заплутуючись у зав'язаному на потилиці волоссі й жируючи на блідій ніжній плоті.

Найкращим було те, що він умів їздити верхи, і їздити правильно: сидів у сідлі прямо й розслаблено, руки м'яко рухалися туди-сюди, не натягуючи віжки так, щоб ті вривалися в кінський рот. Раз у раз він простягав руку вперед, щоб погладити коня або прибити неуважну муху. Джой якось була в стайнях з іншим чоловіком, який їй подобався, сором'язливим банкіром, другом батька, і її тендітна закоханість розсіялася, мов дим на вітру, коли вона побачила, як той хитається на спині коня, не в змозі приховати

страху, коли тварина перейшла на повільний клус. Вільяма вона навіть приводити сюди не хотіла. Ніщо так не відвертає від хлопа, як бачити його на коні. Однак лише зараз Джой усвідомила потужну привабливість чоловіка, який уміє вправно їздити верхи.

– Колись бували в Шотландії? – спитав Едвард.

– Що?

– Ці комарі. Вони як мошва, – сказав він, ляснувши себе по шиї. – Кусають скрізь.

Джой зашарілася й опустила очі. Вони їхали далі.

Небо темнішало й опускалося нижче, тож Джой не знала, чи це вологе повітря, чи власний піт просякає їй одяг, від чого травинки й насіння пристають до шкіри. Здавалося, атмосфера глушить усе, притлумлюючи цокіт кінських копит, наче огорнутих фланеллю, сповиваючи їх обох теплою вогкою ковдрою. Високо над ними, на тлі Лев'ячої гори, навіть канюки немовби висіли в повітрі, як чорні краплі вологи, неначе рух вимагав надмірних зусиль. Листя, що терлося об її чоботи, лишало на них мокрі риси, хоча дощу не було.

Якщо він і помітив, як хаотично галопують її думки, як вона раз у раз червоніє, як важко їй заговорити або ж як кінь користується з її неуважності, щоб обірвати листя з найближчого куща, то нічого не сказав. Джой розвиднілося, коли вони припустили легким клусом уздовж верхової стежини край плавнів, а потім іще раз, коли Едвард зупинився біля придорожньої хижки, щоб дістати їй чверть кавуна, – тепер вона вже могла дивитися на нього без збентеження. І цієї миті збагнула, що в неї розв'язалася стрічка й волосся висить неохайними спітнілими пасмами на плечах. Але якщо супутник це помітив, то взнаки не дав, лише простягнув руку, пропонуючи їй носовичок, і прибрав пасмо з її обличчя. Ще якийсь час вона відчувала, як цей дотик електричним струмом пронизує шкіру.

– Знаєте, Джой, я просто чудово провів час, – задумливо промовив Едвард, коли вони вели коней назад до кінного двора. – Ви не уявляєте, як важливо для мене мати змогу їздити верхи.

Джой усвідомлювала, що якщо їй миті доведеться заговорити, але відчувала, що варто розтулити рота, як вона бовкне щось нетактовне й недоречне або – гірше – випадково викаже цю дивну болісну тугу, що вистрибнула нізвідки. Коли ж вона промовчить, що найгірше він зможе про неї подумати?

– А ще я небагато знаю дівчат, які це вміють. Удома, у моєму селі, вони, скажімо так... Трохи в тілі. Сільські дівчата. Не з тих, з ким я зазвичай катаюся. І де б ми не причалювали, усі нові знайомі мали на думці самі коктейльні вечірки й дотепи, а я не великий мастак на все це. Була в мене колись дівчина, трохи схожа на вас, але вона... словом, усе скінчено. І я не зустрічав нікого, з ким міг би справді розслабитися на цілу вічність.

О, як Джой хотілося поцілувати його. «Знаю, знаю, – кортіло скрикнути їй. – Я теж це відчуваю. Я відчуваю все, що відчуваєш ти». Але вона лише

всміхалася і кивала, крадькома поглядаючи на нього з-під мокрого волосся і водночас картаючи себе за це раптове перетворення на одну з тих дівчат, яких завжди зневажала. Джой не знала, чого саме хоче від чоловіка, – їй ніколи не спадало на думку, що це вона має чогось хотіти, – і зараз відчувала, що їй вабить до Едварда не через конкретні риси, а через цілий перелік того, чого в ньому немає: те, що він не змушував її ніяковіти, що сидить на коні не як мішок з рисом, що не дивиться на неї так, ніби хоче бачити когось іншого. Щось підіймалося їй наростало всередині Джой: це було сильніше за нудоту, але так само паралізувало її.

– Дякую вам. У будь-якому разі. Адже я чудово провів час.

Він потер голову так, що волосся на чолі стало дибки, і відвів від неї погляд.

– І я знаю: насправді ви не хотіли, щоб я їхав з вами.

Джой із жахом глянула на нього, коли він це сказав, але зараз офіцер дивився перед собою. Вона не могла придумати, як пояснити йому, що він не так зрозумів, що вона тікала не від нього, а лише від спогаду про те, як їй знудило, щоб не ворухити цього знову, і не хотіла, щоб він згадував її за цим. Ох, де Стелла, коли вона потрібна? Вона вміла розмовляти із чоловіками. Коли ж нарешті Джой вирішила, що найкращою відповіддю буде коротке спростування, було вже якось запізно, вони прямували назад до кінного двора, а коні тягнули шиї, низько опускали голови й натомлено кивали, повертаючись додому.

Едвард зголосився допомогти розсіdlати тварин, і містер Фогілл запропонував їй освіжитись у дамській кімнаті. Побачивши своє відображення, Джой збагнула, що то був вияв турботи. Вигляд у неї був жахливий. Волосся звисало кучерявим мокрим плутаним клубком, наче жмут у зливні ванни. Коли вона спробувала розчесати його пальцями, ті застрягли в кількох сантиметрах від скальпа. Обличчя було водночас спітнілим від вологи й замурзаним дорожнім пилом, а на сорочці було кілька зелених цяток там, де кінь спробував потертись об неї головою, коли вона спішилася. Вона несамовито терла обличчя мокрим рушником, мало не плачучи над своєю нездатністю згадати про таку просту річ, як гребінець чи запасна стрічка. Стелла ніколи б про таке не забула. Та коли вона вийшла, Едвард привітав її широкою усмішкою, наче жодної неохайності в її вигляді не було. І тоді вона помітила, що його штани всі в смугах поту й рудого бруду, чисті лише під гомілками, куди діставали позичені в містера Фогілла чоботи.

– Ваш екіпаж чекає, – сказав він, усміхаючись із власного вигляду. – Вам доведеться показувати мені дорогу назад. Я гадки не маю, де ми.

Дорогою додому Едвард поводився трохи тихіше, і Джой гостріше відчувала його мовчання. Вона могла вказувати напрямок, та, попри невимушеність, яку відчувала в його товаристві, усе одно не могла вигадати жодної цікавої теми для розмови. Усе здавалося якимось дрібним, коли насправді вона хотіла відкрити йому, що за короткі чотири години він перевернув їй світ. У його очах вона бачила інші краї, свіжі зелені поля і мисливських собак, ексцентричних селян і світ, де немає коктейльних вечірок. У його голосі чула мову, позбавлену штучності й дотепів, безмежно далеку від вишуканого мовлення заможних людей, властивого гонконгським експатріантам. У його

широких, укритих ластовинням долонях бачила коней, і доброту, і щось іще, що змушувало її нутро стискатися від туги.

– Шкодую, що не зустрів вас раніше.

Він пригальмував автівку, щоб їй було краще чути. Повз них промчав автомобіль, повний морських офіцерів, привітавшись непристойними гудками.

– Я... я... а, не знаю. Просто дуже прикро, що післязавтра я іду.

Холод пройняв серце Джой. Вона відчула, як холоне кожна вена.

– Що? Про що ви кажете?

– Ми відпливаємо за два дні. Мені лишився ще один день відпустки на березі, а потім ми маємо вирушати в корейські води.

Джой не могла приховати жаху на своєму обличчі. Це було надто жорстоко. Знайти когось, – знайти його, – а він так швидко іде...

– Надовго? – Коли вона це вимовила, її голос був тонким і тремким. Звучав так, наче не її. Едвард озирнувся на неї, щось помітив у її обличчі, а тоді знов повернувся до керма, просигналізувавши, що готовий зупинитися.

– Не думаю, що ми повернемося сюди, – сказав він, пильно дивлячись на неї.
– Виконаємо своє завдання з американцями в корейських водах, а тоді вирушимо до Нью-Йорка. Кілька місяців пробудемо в морі.

Кажучи це, він дивився просто їй у вічі, ніби натякаючи, що неможливо підтримувати зв'язок, коли ти завжди в русі.

Джой відчувала, що голова от-от вибухне. Вона усвідомила, що її руки тремтять. Це було наче отримати ключ від тюремної камери, лише щоб побачити, що він гумовий. Вона із сумом усвідомила, що от-от заплаче.

– Не можу, – сказала вона, кусаючи губу.

– Що? – Едвард потягнувся до неї так, що його рука опинилася зовсім поряд з її.

– Не можу просто відпустити вас. Не можу відпустити.

Цього разу вона промовила це вголос і, не криючись, глянула йому в очі. Навіть говорячи, вона сама не могла повірити в те, що каже, у щирі неприйнятність власних слів для молоді жінки її виховання. Але їх було не стримати, і вони злітали з губ довершеними, наче тверді теплі камінці, і розсипалися перед ним, мов пожертви.

Повисла довга пронизлива пауза, упродовж якої здавалося, що вона зараз помре. Потім Едвард узяв її за руку. Його долоня була теплою, сухою.

– Не думав, що я вам подобаюся, – сказав він.

– Мені ніколи ніхто не подобався. Тобто не подобався раніше. Мені ще ніколи ні з ким не було затишно, – белькотіла вона. Слова сипалися неконтрольовано, але він не відсторонився. – Мені так важко розмовляти з людьми. І тут немає нікого, з ким мені по-справжньому хотілося б говорити. Окрім Стелли. Моеї подруги. І коли ви прийшли сьогодні вранці, мені було так соромно за те, що сталося вчора ввечері, що легше було змусити вас піти, ніж бути з вами приятною. Та коли ви залишились, і ми були в машині, і все це – я ніколи такого не відчувала. Ніколи не відчувала, що мене не засуджують. Що можна просто сидіти, і інша людина зрозуміє.

– Я гадав, у вас похмілля, – розсміявся він.

Але вона була надто напружена, надто переповнена до краю емоціями, щоб сміятися разом з ним.

– З усім, що ви сьогодні казали, я погоджувалася. Усе, про що ви говорили, я відчувала сама. Тобто, звісно, не про полювання, бо ніколи на ньому не була. Але все, що ви казали про коктейльні вечірки, і про людей, і про те, що іноді вам більше подобаються коні, і про те, щоб не думати, чи не вважають вас люди трохи диваком, – то ось, це й про мене також. Це я. Це наче слухати власні думки. Тому я не можу... не можу вас відпустити. І якщо вам страшно від моїх слів і ви вважаєте, що я найдокучливіша, найбезсоромніша істота, на яку ви коли-небудь натрапляли, то мені все одно байдуже, бо це єдиний раз у моєму житті, коли я почуваюся справді вірною собі.

Дві важкі солоні сльози повільно покотилися розпашілими щоками Джой, обтяжені емоціями, що стояли за, мабуть, найдовшою промовою за все її доросле життя. Вона глितнула, намагаючись опанувати їх, водночас обурена й піднесена тим, що щойно випалила. Вона відкрилася цьому незнайомому чоловікові в такий спосіб, що мати, а може, і Стелла вважали б її божевільною, якби дізналися. І коли вона сказала йому, що їй байдуже, це була неправда. Якщо зараз він відвернеться від неї, виголосить якусь чемну банальність про те, як чудово провів день і як вона, без сумніву, втомила, вона стримається до повернення додому, а тоді просто знайде спосіб укоротити собі віку. Бо нестерпно було б і далі ковзати заїждженою поверхнею свого буття, коли вже занурилася в нього й знайшла дещо прохолодне, заспокійливе та глибоке. «Скажи хоча б, що розумієш мої слова, – благала вона. – Навіть якщо просто скажеш, що розумієш, цього мені буде достатньо».

Запала довга болісна тиша. Ще одна машина з ревом пронеслася повз, пришвидшувачись.

– Гадаю, нам краще повернутися додому, – мовив він, знов поклавши руку на кермо, а другою рухаючи непіддатливий важіль коробки передач.

Обличчя Джой застигло, і повільно, невідчутно її тіло обм'якло на пасажирському сидінні, а хребет став таким крихким, що, здавалося, зараз трісне. Вона все зрозуміла неправильно. Звісно, це було так. Що змусило її думати, що такий спалах може здобути її повагу чоловіка, не кажучи вже про його серце?

– Вибачте, – прошепотіла вона. Її голова похилилася на груди. – Мені так шкода.

О господи, якою ж вона була дурепою.

– За що? – спитав Едвард, простягаючи руку й відкидаючи вогку завісу її волосся. – Я хочу поговорити з вашим батьком.

Джой глянула на нього порожніми очима. Він збирається розповісти тому, яка вона дурепа?

– Слухайте, – сказав Едвард, обіймаючи її обличчя своєю долонею. Вона пахла потом. І кіньми. – Знаю, напевно, ви вважаєте це трохи несподіваним. Але, Джой, якщо ви дозволите мені, я хочу просити в нього благословення одружитися з вами.

* * *

– Ти ж не думаєш, що ми погодимося? – спитала мати. Її обличчя світилося жахом і подивом, що її донька примудрилася викликати таку силу почуттів у якогось чоловіка. (Поганий настрій матері ще більше псувало те, що вони повернулися раніше, ніж вона встигла причепуритися.) – Ми його навіть не знаємо.

Вона говорила так, наче Едварда взагалі не було в кімнаті.

– Я розповім вам усе, що ви хочете знати, місіс Леонард, – сказав той, витягнувши перед собою довгі ноги в брудних штанах.

Джой не зводила очей із батьків, відчуваючи приголомшену радість нового здобутку. Залишок подорожі вона провела наче в тумані, з напівістеричним сміхом від безумства того, що щойно зробила. Вона не знала його! Він не знав її! А все ж вони так збуджено й по-змовницьки всміхались одне одному, ніяково тримаючись за руки, і вона добровільно віддавала своє життя в його руки. Джой не сподівалася знайти нікого. Навіть не думала шукати. Але здавалося, він знає, що робить, і явно краще за неї розуміє, як правильно. І анітрохи не переймається перспективою пояснювати це божевілля її батькам.

Едвард глибоко вдихнув і почав викладати факти:

– Мій батько – суддя у відставці. Вони з матір'ю переїхали до Ірландії, де вирощують коней. Я маю сестру й брата, обое одружені, обое старші за мене. Мені двадцять дев'ять років, майже вісім з них я служу на флоті, відколи закінчив університет, і, окрім військової зарплатні, володію приватним трастовим фондом.

Злегка наморщений від згадки про Ірландію, мамин ніс розгладився на словах «приватний трастовий фонд». Але Джой невідривно дивилася в обличчя батька, відчайдушно шукаючи якоїсь ознаки схвалення.

– Це страшенно несподівано. Не розумію, чому б вам не зачекати.

– Думаєте, що кохаєте її? – Батько, відкинувшись у кріслі з джин-тоніком у руці, не зводив очей з Едварда. Джой зашарілася. Здавалося майже непристойним, що він каже це отак, уголос.

Едвард тривалий час дивився на неї, а потім узяв за руку, змусивши почервоніти знову.

– Не знаю, чи хтось із нас може зараз назвати це коханням, – повільно мовив він, майже звертаючись до Джой, – але я не молодий і легковажний. Я знав багатьох дівчат, і якщо в чомусь упевнений, то це в тому, що Джой на жодну з них не схожа.

– Не те слово, – докинула мати.

– Можу сказати одне: я вважаю, що здатен зробити її щасливою. Якби мав більше часу, то зумів би вас заспокоїти. Але річ у тім, що я дуже скоро маю відпливати.

Джой не спадало на думку брати під сумнів стрімкість його почуттів. Вона просто була страшенно вдячна, що за силою вони явно дорівнювали її власним. Запаморочена від того, що хтось назвав її унікальною в доброму сенсі, вона лише через кілька хвилин усвідомила, що її рука пітніє.

– Це надто швидко, Греме. Скажи їм. Вони навіть не знають одне одного.

Джой помітила блиск в очах матері й хвилювання, що крилося за ним. «Вона заздрить, – раптом подумала Джой. – Заздрить, бо розчарована власним життям і не може стерпіти думки, що хтось от-от вихопить мене з мого».

Батько ще якийсь час роздивлявся Едварда, наче щось з'ясовуючи. Едвард витримав його погляд.

– Що ж, цими днями все роблять швидше, – сказав Грем, жестом наказуючи Бей Лінь подати ще напоїв. – Ти ж пам'ятаєш, як було під час війни, Еліс.

Джой мусила зробити над собою зусилля, щоб придушити легкий наплив хвилювання. Вона стиснула руку Едварда й відчула легкий потиск у відповідь.

Батько осушив келих. Здавалося, його увагу на мить поглинуло щось за вікном.

– Отже, скажімо, я погоджуся, молодий чоловіче. Що ви плануєте робити із цим у найближчі півтори доби?

– Ми хочемо одружитися, – видихнула Джой. Тепер, коли суперечка начебто стосувалася лише часу, вона відчула в собі сили говорити.

Батько її не чув. Він розмовляв з Едвардом.

– Я поважатиму ваші бажання, сер.

– Тоді я скажу, що ви маєте мое благословення. На заручини.

Серце Джой підстрибнуло. І впало.

– Ви можете одружитися, коли зійдете на берег наступного разу.

У кімнаті запала приголомшена тиша. Джой, намагаючись не виказати розчарування, ледве чула, як шаркає за дверима Бей Лінь, поспішаючи з наказом до кухарки. Її мати подивилася на неї, потім знову на батька: «Що скажуть люди?»

– Якщо у вас обох серйозні наміри, то не зашкодить почекати. Можете купити обручку, оголосити, що треба, а відтак одружитися.

Батько важко опустив свого келиха на лакований стіл, немов засвідчуючи, що рішення ухвалено.

Джой озирнулася на Едварда, який довго й повільно видихнув. «Будь ласка, не погоджуйся, – благала вона. – Скажи йому, що маеш одружитися зі мною зараз. Забери мене на своєму великому сірому кораблі».

Але Едвард нічого не сказав.

Дивлячись на нього, Джой пережила перший наплив розчарування у своєму новому партнері; перший спалах гіркого усвідомлення, що чоловік, на якого вона покладала найвищі надії, якому довіряла найбільше, міг бути не зовсім тим, кого їй хотілося.

– Коли це станеться? – спитала вона, намагаючись приховати трепет у голосі. – Коли, на твою думку, ти зійдеш із корабля?

– Наша наступна справжня зупинка в Нью-Йорку, – відповів він ніби вибачливо. – Але це станеться не раніше, ніж за дев'ять місяців. Може, навіть за рік.

Джой випрямилася і глянула на матір, тепер розслаблену. Та майже всміхалася поблажливою усмішкою з тих, що кажуть: «О, молодь. Вони можуть гадати, що закохані, але подивімося, що буде за пів року». Еліс хотіла довести свою правоту, усвідомила Джой і похолола. Мати хотіла підтвердження, що справжнього кохання не існує, що в усіх усе завершується шлюбом, так само нещасним, як і в неї. Що ж, якщо вони думають, що це знеохотить її, то помиляються.

– Тоді побачимося за дев'ять місяців, – сказала вона, зазираючи в блакитні очі свого нового нареченого, намагаючись передати йому всю ту впевненість, яку, без сумніву, відчувала в собі. – Тільки... тільки пиши.

Двері відчинилися.

– Боже, бережи королеву! – промовила Бей Лінь, входячи з тацею напоїв.

Жовтень 1997 р.

Двірники Кейт остаточно зламались одразу на виїзді з Фішгарда – застрягли, а тоді приречено з'їхали вниз до капота в ту саму мить, коли дощ, досі задоволений тим, що падав щільно, вирішив перетворитися на зливу.

– От чорт, – сказала вона, вильнувши, доки клацала перемикачем на приладній дошці вгору-вниз. – Нічогосінько не видно. Серденько, якщо я зупинюся на найближчій стоянці, ти не могла б висунути руку й протерти скло?

Сабіна підтягнула коліна до грудей і кинула злий погляд на матір.

– Це не дасть ніякого ефекту. З тим самим успіхом можна просто зупинитися.

Кейт таки загальмувала, опустила вікно й спробувала протерти свій бік вітрового скла краєм вельветового шарфа.

– Ні, нам не можна спинятися. Ми й так уже затрималися. А я не дозволю, щоб ти спізнилася на пором.

Її мати зазвичай була м'якосердою людиною, але Сабіна знала цю сталеву нотку в голосі Кейт – знак того, що хіба лише цунамі завадить дочці сісти на той пором. І не дивно: цю нотку вона чула не раз за останні три тижні, але вкотре отримавши підтвердження свого цілковитого безсилля перед матір'ю, Сабіна мимоволі випнула нижню губу й усім тілом відвернулася на знак мовчазного протесту.

Кейт, тонко відчуваючи мінливі настрої доньки, зауважила це й відвела очі.

– Знаєш, якби ти змінила своє ставлення до цього, то могла би й розважитись.

– Як я можу розважатися? Ти відсилаєш мене туди, де я була аж двічі за все життя, сидіти в чорта на болоті разом з бабусею, яку ти так любиш, що не бачила бозна-скільки років, на правах якоїсь домашньої прислуги, доки дідусь врізає дуба. Чудово. Оце так канікули. Аж не дочекаюся.

– О, поглянь. Знов запрацювали. Подивимося, чи вдасться дотягти до порту.

Кейт крутнула кермо, і битий «фольксваген» рвонув уперед на мокру дорогу, піднявши за вікнами фонтани бризок кольору чаю.

– Послухай. Ми не знаємо, чи твій дідусь аж настільки хворий; найпевніше, він просто слабкий. І я вважаю, що тобі буде корисно поїхати з Лондона на деякий час. Ти майже зовсім не бачилася з бабусею, тож буде добре, якщо ви трохи побудете разом, перш ніж вона зовсім постаріє, або ти вирушиш у мандри, або ще щось.

Сабіна рішуче дивилась у своє вікно.

– «Бабуся». Від тебе звучить, як у шоу «Щасливі родини».

- І я знаю, що вона завжди буває дуже вдячна за допомогу.

І все одно дівчинка відмовлялася глянути на матір. Вона достобіса добре знала, чому її відсилають до Ірландії, і мати знала, і якщо вже вона така жадлива лицемірка й не збирається цього визнати, то нехай не очікує, що Сабіна буде з нею відверта.

- Ліва смуга, - сказала вона, так само не повертаючи голови.

- Що?

- Ліва смуга. Тобі треба на ліву смугу, щоб потрапити на поромну станцію. Заради бога, мамо, чому ти не можеш просто носити свої кляті окуляри?

Кейт повернула маленьку автівку на ліву смугу, ігноруючи гудки протесту позаду, і за дратівливими вказівками Сабіни потихеньку доїхала до знака, що погойдувався на вітру та вказував: «Піші пасажери». Вона їхала, доки не побачила місце для паркування - сіру асфальтову пустелю, якою гуляли вітри, у тіні безформної сірої Луб'янки. «Чому офіси будують такими невиразними? - відсторонено спитала себе вона. - Наче люди й без того не досить нещасні, коли дістаються сюди». Коли ж машина та двірники знов зупинилися, дощ послужливо припустив так, що будівлі швидко розмило, перетворивши все за вікном на імпресіоністичну пляму.

Кейт, для якої без окулярів майже все й так було імпресіоністичною плямою, вдивилася в силует Сабіни й раптом забажала, щоб вони могли попрощатися так само сердечно, як це, звісно ж, роблять інші матері й доньки. Хотілося запевнити, що їй страшенно прикро за те, що Джефф іде й що вже втретє за юне життя Сабіни все вдома стає з ніг на голову. Хотілося розповісти, що вона відсилає її до Ірландії з метою захистити, урятувати від споглядання тих гірких сцен, від яких вони з Джеффом уже майже не втримувалися, коли їхні шестирічні стосунки добігали кінця. А ще хотілося донести до дівчинки, що, хоча між нею і Кейт уже давно немає довіри, Кейт хоче, аби донька відчувала: вона має хоч якусь бабусю, хоч когось, окрім неї.

Але Сабіна ніколи не давала їй слова: вона вся була наче вкрита колючками, мов гламурний сердитий маленький дикобраз. Якщо Кейт казала, що любить її, та закидала, що мати поводить, як у серіалі «Будиночок у прерії». Якщо ж тягнулася обійняти, то відчувала, як дитина здригається в її обіймах. «Як так вийшло? - постійно питала себе вона. - Я так старалася, щоб наші стосунки були інакшими, щоб ти мала всі ті свободи, у яких відмовляли мені. Щоб ми були друзями. Як вийшло, що ти зневажаєш мене?»

Кейт навчилася майстерно приховувати свої почуття від доньки: Сабіна ще більше ненавиділа, коли мати ставала причепливою та емоційною, і обростала від того колючками ще більше. Натомість жінка сунула руку у свою переповнену сумку-кошик і простягнула квитки, а також те, що вважала щедрою сумою на кишенькові витрати. Сабіна ніяк це не прокоментувала.

- Так, переправа забере години три. Схоже, буде деяка хитавиця, та, боюся, я не взяла нічого від морської хвороби. Ти дістанешся Росслара приблизно о четвертій тридцять, бабуся зустрине тебе біля довідкового бюро. Хочеш, я це запишу?

– Гадаю, я цілком можу запам'ятати «довідкове бюро», – сухо відповіла Сабіна.

– Що ж, якщо щось піде не так, на звороті конверта з квитками я записала телефони будинку. І зателефонуй мені, коли будеш на місці, щоб я знала, що ти доїхала.

«Переконатися, що фарватер вільний», – зло подумала Сабіна. Певно, мати справді вважає її дурепою. Справді думає, нібито вона не знає, що відбувається. Скільки разів за останні кілька тижнів їй хотілося загорлати на неї: «Ти ж розумієш, що я знаю?! Знаю, чому ви із Джеффом розходитеся. Знаю про тебе й Джастіна, трясця йому, Стюартсона. І тому ти усуваєш мене з дороги на кілька тижнів, щоб крутити свою гидку інтрижку, доки ні мене, ні Джеффа не буде».

Але чомусь, попри весь гнів, вона так жодного разу цього й не зробила. Адже мати здавалась їй надто засмученою, надто похнюпленою і нещасною через усе це. І все ж якщо Кейт гадає, що Сабіна поїде тихо, то вона помиляється.

Вони сиділи в машині кілька хвилин. Час від часу дощ слабшав, і тоді вони бачили перед собою непривітну станцію, але потім дощ знову припускав, перетворюючи картину на розмиту акварель.

– То Джеффа не буде, коли я повернуся? – із цими словами Сабіна задерла підборіддя так, що прозвучало зухваліше, ніж було треба.

Кейт пильно подивилася на неї.

– Напевно, – повільно вимовила вона. – Але ти все одно можеш бачитися з ним, коли захочеш.

– Як могла бачитися із Джимом, коли хотіла.

– Тоді ти була набагато молодша, люба. І в Джима з'явилась інша родина, це все ускладнило.

– Ні, все ускладнило те, що в мене, трясця, то один вітчим, то інший.

Кейт простягнула руку до доньчиного плеча. Чому ніхто не каже, що пологи – то найлегший біль?

– Я краще піду, – буркнула Сабіна, відчиняючи дверцята машини. – Не хочу запізнитися на свій пором.

– Дай-но проведу тебе до станції, – сказала Кейт, у якої очі шипало від сліз.

– Не турбуйся, – кинула Сабіна, і з глухим лясканням дверцят Кейт залишилася сама.

* * *

На переправі сильно хитало. Так сильно, що діти з вереском проносилися вгору-вниз по килимовій доріжці на крадених з ідальні тацях, доки їхні батьки зручно ковзали вперед-назад уздовж пластикових лав, потягуючи з бляшанок «Ред страйп» і періодично вибухаючи сміхом. Інші, хитаючись, стояли в черзі за переоціненими чипсами в кафетерії, ігноруючи салати, що в'янули під харчовою плівкою, або грали на автоматах, чий дзвін і гудки розносилися всіма сходами. Судячи з кількості родин і відсутності похмільних пасажирів, недільна переправа була популярною поміж вихідних мандрівників.

Сабіна сиділа біля вікна, затуляючись портативним плеером від усіх цих дратівників навколо. Вони явно були з того ж тіста, що й люди, яких вона бачила на станціях технічного обслуговування чи в супермаркетах. Їм байдуже, що на них одягнено, чи стриглися вони з минулого року, вони не соромляться того, як сидять чи розмовляють. «Отак буде в Ірландії, – похмуро казала вона собі над важкий бас свого плеера. – Відстало. Безкультурно. І зовсім не круто».

Мільйонний раз вона кляла матір за це вигнання, за відчуження від друзів, дому, звичного життя. Це буде жахіття. Вона нічого спільного не мала із цими людьми: бабуся з дідусем були для неї умоглядними незнайомцями. Вона залишала Діна Бакстера в підступних тенетах Аманди Галлагер саме тоді, коли здавалося, що між ними щось зрушило. А найгірше: вона навіть не матиме при собі мобільного телефона чи комп'ютера, щоб лишатися на зв'язку. (Навіть їй довелося визнати: комп'ютер надто великий, щоб везти із собою, а мати заявила, що коли Сабіна гадає, ніби та оплачуватиме їй міжнародні дзвінки з і без того швидко спустошеного мобільного рахунку, то нехай добряче подумає. Нащо вони так кажуть? Якби вона порадила матері «добряче подумати», Кейт знов завела би про те, що дарма не відправила її до приватної школи.)

Тож вона була не просто у вигнанні, а й позбавлена таких зручностей, як телефон чи електронна пошта. Але навіть тепер, сидючи й похмуро дивлячись на пінне Ірландське море, Сабіна дозволила собі тинь полегшення від того, що не буде стороною в безмежно напружених стосунках матері й Джеффа, які повільно й болісно розплутували своє домашнє павутиння.

Вона знала, що це станеться, ще раніше за Джеффа. Знала від того дня, як спустилася зі своєї кімнати й почула, як мати шепоче в телефон:

– Знаю. Я теж хочу тебе бачити. Але ж ти знаєш: він зараз просто нестерпний. А я не хочу все погіршувати.

Вона стояла, застигнувши на сходах, а тоді голосно кахикнула. Мати раптово й винувато поклати слухавку, а тоді надміру бадьоро промовила, входячи до вітальні:

– А, це ти, серденько! Я не чула, як ти вийшла! Я саме думала, що нам зробити на вечерю?

Її мати не готувала вечерю. Кухарка з неї нікчемна. Це була робота Джеффа.

А потім вона зустріла його. Джастіна Стюартсона. Фотографа з національної лівацької газети. Той чоловік був аж такий переповнений відчуттям власної значущості, що радше їздив на метро, ніж у битій автівці матері. А ще вважав, що він – це дещо, бо носив шкіряну куртку, яка була крутою років зо п'ять тому, штани кольору хакі та дезерти. Він аж надто старався, розмовляючи із Сабіною, укидав зауваження про андеграундні музичні гурти, що їх, на його думку, вона мала знати, намагався говорити водночас цинічно та з розумінням музичної справи. Вона обдарувала його нищівним поглядом – принаймні так їй здалося. Вона знає, чому він намагається бути приятним, і це не спрацює. Та й чоловіки за тридцять п'ять ніколи не бувають крутими, навіть якщо вважають, що розуміються на музиці.

Бідолаха Джефф. Старомодний сердега Джефф. Він сидів удома, супив брови, ніч у ніч піклуючись про пацієнтів, яких не міг відправити на обстеження, обдзвонював усі психіатричні заклади в центральному Лондоні в намаганні не дати якомусь черговому довбню сконати на вулиці. Він гадки не мав ні про що. А її мати відсторонено вдавала, що їй не байдуже, доки одного дня Сабіна спустилася до вітальні й зрозуміла, що Джефф знає, адже він кинув на неї той довгий допитливий погляд: «Ти знала? І ти, Бруте?» Важко було обдурити Джеффа через його психіатричну підготовку, тож поглядом у відповідь вона спробувала передати своє співчуття та несхвалення жалюгідних учинків матері.

Нікому з них вона не показувала, як тяжко плакала. Джефф дратував її, і, якщо серйозно, вона ніколи не давала приводу подумати, що хоч трохи вважає його батьком. Але він був добрий, він готував, і з ним мама була при здоровому глузді. А ще він тримався поряд, відколи вона була дитиною. Довше за всіх інших насправді. До того ж від думки про те, що мама й Джастін Стюартсон роблять це, їй хотілося блювати.

Оголошення, що до Росслара лишилося кілька хвилин, пролунало одразу після четвертої тридцять. Сабіна спорснула зі свого місця і стала пробиратися до місця сходження піших пасажирів, намагаючись не зважати на легкий нервовий трепет у животі. До того вона лише раз подорожувала сама, і це був катастрофічний політ на «канікули» до Джима, колишнього матері в Іспанії. Він хотів запевнити її, що вона досі член його родини. Мати хотіла запевнити її, що вона досі має хоч якогось батька. Стюардеса «Британських авіаліній» хотіла запевнити її, що вона «дуже доросла дівчинка», адже подорожує сама. Але від тієї самої миті, як Джим зустрів Сабіну в аеропорту, а слідом за ним пленталася його нова й глибоко вагітна дівчина з ворожим поглядом, Сабіна знала, що це буде крах. Після того вона лише раз бачила його, коли Джим намагався «зблизити» її з новонародженим. У зирканні його дівчини проглядало бажання, навпаки, тримати Сабіну якнайдалі. Власне, Сабіна не могла винуватити її. Зрештою, цей малюк не був їй кровним родичем, і вона б теж не хотіла, щоб якась дитина від попередніх стосунків крутилася біля неї, мов заблудла душа.

Двері відчинилися, і Сабіна збагнула, що її несе вздовж проходу в потоці балакучих людей. Вона подумала була знов заткнути вуха навушниками, але боялася прогавити якесь важливе оголошення. Останнє, чого вона хотіла, це телефонувати матері й повідомляти, що заблукала.

Вона роззирнулася довкола, міркуючи, яка на вигляд її бабуся. Світлину, яку вона взяла із собою, зробили понад десять років тому, коли Сабіна

востаннє була в будинку в Ірландії. Вона мала дуже примарні спогади про це, утім зі світлини їй стримано, звисока всміхалася темноволоса, довготелеса й гарна собою жінка, яка погладжувала маленького сірого поні.

«Що, як я не впізнаю її?» – із жахом подумала дівчинка. Чи легко ту образити? Бабусині вітальні листівки на день народження та Різдво завжди були короткі та формальні, написані не тією мовою, яка передбачала почуття гумору. Судячи з тих дрібок інформації, якою ділилася мати, легко було зробити щось не так.

А тоді вона помітила його – чоловік стояв, притулившись до стійки, що могла бути довідковим бюро, а могла й не бути, і тримав шматок картону з написом «Сабіна». Середнього зросту, жилавий, з густим темним волоссям, підстриженим мало не під нуль. Приблизно одного віку з її матір'ю. Також, повільно наближаючись, вона помітила, що в нього лише одна рука. Друга переходила в пластикову руку з пальцями-кігтями, що застигли в тому напруженому положенні, яке зазвичай бачиш у манекенів на вітрині.

Вона машинально піднесла руку до волосся, перевіряючи, чи не надто те прим'ялося під час поїздки, а тоді підійшла, намагаючись знайти в собі якнайбільше безтурботності.

– Ти змінилася, бабусю.

Він запитально дивився на Сабіну, коли вона наближалася, наче оцінюючи, чи перед ним саме та дівчинка. Тепер же всміхнувся і простягнув їй здорову руку. Для цього знадобилося спочатку покласти картон на стіл.

– Сабіна. Я Том. Ти старша, ніж я гадав. Твоя бабуся казала, що ти будеш... – Він похитав головою. – Гаразд. Вона не змогла приїхати, бо в Герцога ветеринар. Тож я твій шофер.

– У Герцога? – перепитала вона.

Том говорив з тим жвавим ірландським акцентом, який, здавалось, є лише в серіалах, мигцем зауважила вона. Бабуся взагалі не мала ірландського акценту.

Сабіна намагалася не дивитися на пластикову руку. Восковий полиск навіював думку про щось мерве.

– У старого коня. Її хлопчика. У нього проблема з ногою. А вона не любить, коли за ним доглядає хтось інший. Але пообіцяла, що зустріне тебе в будинку.

То її бабуся, якої вона не бачила майже десять років, вирішила не зустрічати її, а натомість доглядати якогось паршивого коня. Сабіна відчула, як очі несподівано защипало від сліз. Що ж, тепер вона знала все що треба про ставлення до її приїзду сюди.

– Вона трошки одержима ним, – обережно пояснив Том, беручи в неї сумку. – Я б не шукав у цьому якогось особливого значення. Я знаю: їй не терпиться тебе побачити.

– Нічогенький спосіб показати це, – буркнула Сабіна, а тоді швиденько глянула на Тома: чи не вважає він її гризливою.

Дівчинка миттєво підбадьорилася, коли вони вийшли надвір. Здебільшого не через машину – величезний побитий «ленд ровер» (хоч і явно крутіший за мамин), а через його вантаж: два великі шоколадно-коричневі лабрадори, шовкові й вигинисті, як тюлені, що вилися одне навколо одного в пристрасних зусиллях привітати новоприбулих.

– Белла й Берті. Мати й син. Ну ж бо, вгамуйся, дурнику.

– Берті? – Вона не могла не скривитися, намагаючись відвести від обличчя мокрі носи, навіть коли чухала обидві голови, що випромінювали обожнювання.

– Вони всі на літеру «Б». У їхньому роді. Як хорти. Ось тільки ті всі на «Г».

Сабіні не хотілося питати, про що він каже. Вона забралася в кабінку й пристебнулася. «Цікаво, – трохи занепокоєно подумала вона, – як Том збирається кермувати без руки».

Безладно, як виявилось. Та коли вони помчали сірими вулицями Росслара, а тоді виїхали на центральну дорогу до парку Кеннеді, вона збагнула, що не до кінця впевнена, чи це справді через його непевну хватку на важелі коробки передач. Несправжня рука стискала його, мов жорсткий капелюх, що погано сидить на голові, і тихо шурхотіла пластиком, коли машина підстрибувала на вибоїстих дорогах.

«Якщо це дорога додому, – вирішила Сабіна, – то якимось чином обнадію». На мрячних залюднених вулицях портового міста вона не бачила крамниць, якими хотілося б прогулятися, – лише магазинчики, забиті автозапчастинами чи утепленою білизною для підстаркуватих панянок. За містом, здавалося, був один суцільний живопліт, поцяткований сучасними одноповерхівками з краплинками супутникових тарілок, наче якісь дивні гриби, що ростуть із цегли. Це навіть не скидалося на справжнє село. Тут був парк, присвячений покійному президентові, але навряд чи її так тягнутиме до зелені, щоб туди ходити.

– У Вексфордї є бодай щось? – спитала вона Тома, а той хутко обернувся до неї і розсміявся. Його рот неохоче складався в усмішку, наче це траплялося не надто часто.

– Наша дівчинка з великого міста вже нудьгує, так? – промовив він, але це було сказано доброзичливим тоном, тож вона не образилася. – Не турбуйся. Коли ти звідси їхатимеш, то гадки не матимеш, чим зайнятися в місті.

Чомусь вона в цьому сумнівалася.

Щоб відволіктися від хвилювання, Сабіна стала думати про руку Тома, яка спочивала на ручнику поряд з нею. Вона ніколи не бачила людини зі штучною кінцівкою. Чи та прикріплена до нього якимось клеєм? Чи знімає він її на ніч? Чи кладе в склянку з водою, як її сусідка Маргарет – свої штучні зуби? А ще ж були практичні питання: як він надягає штани? Якимось чином

зламала руку, і виявилося, що неможливо застібнути матню однією. Доводилося просити матір робити це для неї. Вона впіймала себе на тому, що крадькома поглядає на його матню – чи немає там якоїсь застібки-липучки, а тоді швидко відвела погляд. Ще подумає, що вона витріщається на нього. І хоч який він приємний, та доки вона тут, «однорукі бандити» до її планів не входили.

Упродовж поїздки Том заговорив до неї ще лиш раз, щоб спитати, як поживає її мати.

Сабіна здивовано подивилася на нього.

– Звідки ви її знаєте? Ви, мабуть, усе життя тут жили.

– Не зовсім. Але я провів тут юність. А потім поїхав працювати до Англії, через пару років після неї.

– Вона ніколи про вас не згадувала.

Щойно промовивши це, вона усвідомила, як грубо це прозвучало, але Том ніби не образився. Коли ж заговорив, Сабіна помітила, що він щораз робить це із затримкою, ніби зважуючи слова, перш ніж дозволити собі вимовити їх:

– Не знаю, наскільки вона мене пам'ятає. Я працював на кінному дворі, а вона ніколи не вміла добре вправлятися з кінями.

Сабіна дивилася на нього, і їй не терпілося розпитати ще. Якось дивно було уявляти матір тут із друзями, можливо, із цим одноруким конюхом. Вона уявляла собі Кейт лише в міському оточенні: у будинку в Гекні, з його смугастими підлогами, павутинним плюшем і плакатами художніх вистав – посвідченнями їхньої належності до ліберального, біднішого прошарку середнього класу. Або як вона ість в одному з етнічних кафе на Кінгсленд-роуд, поринувши в серйозні розмови зі своїми сердитими подругами в довгих сережках і намагаючись відкласти ту прикру мить, коли доведеться знову взятися до написання статті. Або як повертається додому, у захваті від якогось високохудожнього фільму, тоді як Джефф, непереборний реаліст, скаржитися на його розбіжності з німецькою школою традиційного візуального мистецтва. Або що.

Від думки про Джеффа в неї йойкнуло в животі, і, як не прикро, знову пробудився нервовий трепет. Сабіна мимохідь спитала себе, чи спробує він написати їй. Чомусь від розуміння, що вони з мамою більше не будуть разом, стосунки з ним стали геть недолугими. Дівчинка не знала, як тепер бути з Джеффом. Він, мабуть, за лічені місяці знайде собі іншу дівчину, як Джим, потім маму покине Джастін Стюартсон, і вона залишиться зла та засмучена, питаючись, чому чоловіки «такі чужинці». Що ж, від неї вона співчуття не дочекається. І Сабіна ніколи не погодиться поїхати на канікули до Джеффа, якщо в того буде нова родина. Це вже точно.

– Приїхали, – сказав Том.

Сабіна не пам'ятала, який цей дім іззовні, лише який завбільшки. І зсередини: суцільні темні дерев'яні сходи й заплутані коридори, що приводили туди, звідки починалися, запахи деревного диму й воску та лисячі

морди. Вона пам'ятала лисячі морди – встановлені й датовані відповідно до часу своєї загибелі, ті стирчали зі своїх маленьких щитків і безсило гарчали зі стін. Шестирічну Сабіну вони лякали, і дівчинка по кілька хвилин просиджувала на сходах, чекаючи, доки хтось пройде та дасть їй сміливості пробігти повз них. З того, що було надворі, вона пам'ятала лише скорботного віслюка, який без кінця ревів, коли вона йшла з його поля, і цим ніби шантажував її, змушуючи вертатися. Мати із Джимом гадали, що дівчинка обожає віслюка, і всім розповідали, як це мило. Сабіна не могла пояснити, що це створіння її цькує і вона відчуває полегшення, коли хтось змушує її повернутися в дім.

Зараз вона помітила, який зношений вигляд має фасад будинку: високі георгіанські вікна, з яких облазить фарба, підвіконня вищерблені й обвислі, наче рот старої тітоньки. Вочевидь, колись це був розкішний дім, пишніший за всі, що вона бачила. Але зовні він був побляклий, вгрузлий у занепаді, мов людина, що махнула рукою на все й просто чекає приводу піти. «Зовсім як у мене на душі», – подумала Сабіна й відчула несподіване співчуття.

– Сподіваюся, ти прихопила вовняний одяг, – промовив Том самим кутиком губ, несучи її сумку сходами нагору. – Тут у нас страшенно вогко.

Вони зачекали кілька хвилин після того, як Том натиснув на дзвінок, а тоді двері відчинились і перед нею, струшуючи крихти сіна зі свого кардигана, постала довготелеса жінка у високих гумових чоботах і твідових штанах. Вона була стара; її брови, ніс і підборіддя не так солідно свідчили про її вік, як надміру наголошували на ньому. Але жінка трималася прямо, висока й суха. Коли ж простягла руку, її пальці виявилися несподівано широкими й щільними, наче грубі сосиски.

– Сабіно, – з усмішкою промовила вона. Відтак простягла й другу руку, ніби очікуючи обіймів. – Пробач, що не зустріла тебе з порома. У нас тут сьогодні повний аврал.

Сабіна не знала, проходити в дім чи ні.

– Привіт, – сказала вона, не в змозі вимовити «бабусю». Ніяково скуйовдила волосся, не знаючи, що робити зі своїми руками. – Приємно... приємно вас бачити.

Бабуся опустила долоні, її усмішка стала трохи вимушена.

– Так. Так... Добре доїхала? Той пором буває жакливим. Сама його терпіти не можу.

– Усе було добре. – Сабіна чула, як її голос тане до шепоту. Вона спиною відчувала присутність Тома, який чекав і слухав цю недолугу розмову. – Трохи хитало. Але нічого страшного.

Запала тривала пауза.

– З вашим конем усе добре?

– Ні. Чесно кажучи, ні. Відолашний старий хлоп. Але ми дали йому трохи протизапального, тож уночі йому буде краще. Привіт, Белло, старенька, привіт, привіт. Так, знаю. Так, Белло. Ти чудова дівчинка. Ні, Верті, не смій бігти нагору!

Припинивши чухати лискучі хутра собак, літня пані розвернулася і дерев'яним кроком пішла в передпокій. Сабіна стояла й ошелешено дивилася на Тома. Він жестом указав їй прямувати за бабусею, а потім, покинувши її сумку на сходах, відсалютував і легко попростував униз.

Раптом Сабіну сповнило дитяче бажання попросити його не йти, і вона на мить заклякла. Її бабуса, усвідомила вона з якимось обуренням, навіть не подякувала Томові за те, що іздив зустрічати її. Навіть не глянула на нього. Сабіна відчула перші проблиски образи, яка тихо жевріла від самого ранкового від'їзду з Лондона, а зараз розквітла чимось сильнішим. Вона повільно зайшла до будинку й зачинила за собою великі двері.

Запахи й звуки передпокою вдарили по її пам'яті, наче тараном. Віск для полірування. Старі тканини. Цокіт собачих кігтів по кам'яних плитах підлоги. Позаду бабусі, яка рвучко рухалася коридором, вона чула важке цокання дідусевого годинника, що відміряв час у тому байдужому темпі, що й за її минулого візиту десять років тому. Ось тільки кут огляду змінився: тепер завдяки зросту вона бачила над столами, де стояли бронзові коні – сумирні або ж застигли в польоті через бронзові огорожі. На стінах висіли олійні малюнки з іншими кіньми: Моряк, Відьомська Примха, Велика Ведмедиця, неначе портрети з напівзабутими членами родини. Чомусь вони здалися їй заспокоїливими. «Тоді я не нервувалася, – сказала вона собі. – Заради бога, це ж просто моя бабуса. Мабуть, сама нервується через те, що я в неї житиму, вигадую, як зробити мені зручно».

Та, схоже, вона неабияк добре це приховувала.

– Ми відвели тобі блакитну кімнату, – промовила бабуса, указуючи в бік кімнати в дальньому кінці поверху. – Опалення не бозна-яке, але я попросила місіс Г. розпалювати в тебе камін. І тобі доведеться користуватися ванною внизу, бо сюди гарячої води не подають. Я не можу дати тобі найкращу кімнату, бо в ній мешкає твій дідусь. А в тій, що внизу, на стінах цвіль.

Сабіна намагалася не тремтіти від тонкої холодної зневаги та обводила поглядом кімнату – цікавий гібрид 50-х і 70-х років. Блакитні шпалери в китайському стилі якимось оптимістично римувалися із сучаснішим бірюзовим ворсистим килимом. Завіси, розшиті золотими парчевими нитками, волоклися по підлозі, немов зняті з набагато більшого вікна. Старий рукомийник стояв у кутку на жорстких кованих залізних ногах, а біля каміна висів тонкий блідо-зелений рушник. Над каміном пишалася акварель – кінь з візком, а на стіні біля ліжка – більший, погано виконаний портрет молодої жінки, імовірно, матері Сабіни. Дівчинка постійно озиралася, усвідомлюючи мовчазну присутність дідуса лише за кілька дверей звідси.

– У шафі вже лежить кілька речей, але має бути вдосталь місця для твого одягу. Це все, із чим ти приїхала? – Бабуса подивилася на її сумку, а потім озирнулася, ніби шукаючи інший багаж.

Сабіна зволікала.

– Ви маєте комп'ютер?

– Що?

– Ви маєте комп'ютер? – ще не договоривши, Сабіна збагнула, що вже знає відповідь. Слід було здогадатися із самого вигляду цієї кімнати.

– Комп'ютер? Ні, комп'ютерів тут немає. А нащо тобі комп'ютер? – різким, здивованим голосом спитала бабуся.

– Для електронної пошти. Просто щоб бути на зв'язку з домом.

Здавалося, та її не чує.

– Ні, – повторила вона. – Ніяких комп'ютерів тут немає. Зараз, якщо розпакуєш речі, ми вип'ємо чаю, а потім можеш піти й побачитися з дідусем.

– А телевізор тут є?

Бабуся кинула на неї пильний погляд.

– Так, телевізор є. У твого дідуса в кімнаті: він любить переглядати останні новини. Упевнена, ти зможеш час від часу позичати його.

Поки вони спустилися до вітальні, Сабіну вже накрило чорною хмарою депресії. Навіть поява місіс Г. – низенької, гладенької та запашної, як її домашній хліб і булочки, – не змогла поліпшити їй настрій, попри дружні розпитування про переправу Ірландським морем, здоров'я матері й чи задоволена Сабіна тим, як облаштовано її спальню. Цього було не уникнути. Схоже, Том тут наймолодший, а він же одного віку з її матір'ю. Тут не було ані кабельного телебачення, ані комп'ютера, і ще невідомо, де вони тримають телефон. А Аманда Галлагер неодмінно вкраде Діна Бакстера, доки Сабіна повернеться додому. Мабуть, таким і є пекло.

Коли вона знову зайшла до вітальні, не схоже було, що бабуся цьому зраділа. Під час іди та постійно оглядала кімнату невидющими очима, немов намагалася розв'язати якусь далеку проблему. Час від часу жорстко підводилася зі свого крісла, рвучко підходила до дверей і вигукувала якісь інструкції чи то місіс Г., чи то якійсь іншій невстановленій особі, і коли це сталося вчетверте, Сабіна вирішила, що бабуся не звикла до чаювань і для неї дещо обтяжливо сидіти тут з онукою так довго. Про матір вона не питала. Жодного разу.

– Вам не треба навідати вашого коня? – нарешті спитала Сабіна, вирішивши, що це буде легким виходом для них обох.

Бабуся глянула на неї з полегшенням.

– Так. Так, твоя правда. Треба перевірити, як там старий хлоп. Гарзд.

Вона встала, змахнувши крихти зі штанів, і собаки одразу підскочили, щоб обшукати килим. Бабуся покрокувала до дверей, а тоді обернулася.

- Хочеш подивитися? Піти зі мною й побачити стайні?

Сабіні не терпілося зникнути, щоб віддатися своєму бурхливому горю на самоті, але вона знала, що це буде сприйнято як грубість.

- Ну гаразд, - неохоче промовила вона. Страждання за Діном Бакстером зачекають іще пів години.

Віслюка давно не було («Ламінайтіс, бідолашний старий хлоп», - промовила бабуса, наче зрозуміла), але поза тим у дворі панувала знайома атмосфера. Тут явно було веселіше, ніж у будинку. Уздовж рядів стаень рухалися двоє худорлявих зсутулених чоловіків з колючими мітлами й грюкітливими відрами - ділили копицю сіна на квадратні частини, а позаду них кінські копита скребли по цементній підлозі чи гатили в дерев'яні дошки. На задньому плані тонкий деренчливий транзистор, балансуючи на перевернутому відрі, вивергав сумбурні пісеньки. Дивлячись на цю сцену, Сабіна неясно пригадувала, як її піднесли до однієї з дверей, а вона верещала від захвату й жаху, коли одна з величезних довгих морд визирнула з темряви, щоб поглянути на неї.

- Припускаю, що сьогодні ти надто втомлена для верхової їзди, утім я винайняла для тебе маленького охайного мерина з Нью-Росса. Він служитиме тобі, доки ти тут.

Сабіна широко розтулила рота. Їздити верхи?

- Я... я триста років не їздила, - затинаючись, промовила вона. - Із самого дитинства. Тобто... мама не казала мені...

- Що ж, пізніше підберемо тобі щось у взуттєвій коморі. Який у тебе розмір? Тридцять шостий? Тридцять сьомий? Мабуть, старі чоботи твоєї матері згодяться.

- То було років п'ять тому. Я це кинула.

- Так, намагатися їздити в Лондоні - суцільна нудьга, правда? Якось я була в тих стайнях у Гайд-парку. Довелося перетнути центральну вулицю, щоб хоча б трави дістатися.

Бабуса крокувала через двір і висварила одного з робітників стайні за те, як він поклав солом'яний настил.

- Але я не певна, що мені справді цього хочеться.

Бабуса не чула. Узявши в чоловіка мітлу, вона короткими сердитими махами показувала йому, як треба підмітати.

- Послухайте, я... насправді, я більше не люблю кататися, - пролунав крізь шум голос Сабіни, тонкий та високий, і всі обернулися.

Бабуса завмерла на місці й повільно розвернулася обличчям до неї.

- Що?

– Мені це не подобається. Їздити верхи. Я... я, так би мовити, виросла із цього.

Двое робітників презирнулися, один – з натяком на зневажливу посмішку. Те, що вона щойно сказала, мовою Вексфорда явно розшифрували як «Я вбиваю немовлят» або «Я ношу труси навиворіт, щоб зекономити на пранні». Сабіна відчула, що червоніє, і подумки вилаяла себе за це.

Хвилину бабуса дивилася на неї порожніми очима, а тоді знову відвернулася до стаєнь.

– Не кажи дурниць, – буркнула вона. – Вечеря рівно о восьмій. Твій дідусь істиме з нами, тож не запізнюйся.

* * *

Майже годину Сабіна, поки ніхто її не чув, ридала у своїй сирій віддаленій кімнатці. Вона кляла свою бісову матір за те, що відіслала її до цього ідіотського місця, кляла свою жорстку, непривітну бабусю та її бісових тупих коней, кляла Тома за те, що дав їй на мить повірити, нібито зрештою все буде не так погано. Потім кляла Аманду Галлагер, яка – вона просто знала – гулятиме з Діном Бакстером, доки Сабіна лежить тут; ірландську поромну систему – що не колапсувала через паскудну погоду; фантастично потворний бірюзовий ворсистий килим – якби хтось дізнався, що вона ночувала в отакій кімнаті, їй довелося б емігрувати. Назавжди. Відтак сіла й вилаяла себе за те, що посиніла, укрилася плямами й шмарклями, доки ревіла, замість зберегти той меланхолійний вигляд, чисту шкіру й великі очі, проти яких не встоють чоловіки.

– Усе мое життя – один чортів безлад, – проквiliла вона, а тоді знову розплакалася, бо вголос це звучало ще сумніше.

* * *

Дідусь Сабіни вже сидів за столом, коли та повільно спустилася сходами. Вона побачила палицю, що стирчала з-під стола між дідусевими ногами, раніше, ніж його самого. Відтак, обійшовши кут стола, вона побачила його спину, вигнуту знаком питання, яка незручно спочивала на стільці з високою спинкою, устеленому картатою ковдрою. Стіл було накрито на трьох, і величезний простір червоного дерева виблискував між ними, але дідусь просто сидів при світлі свічок і дивився в нікуди.

– А-а-а, – повільно промовив він, коли вона ступила в його поле зору, – ти запізнилася. Вечеря о восьмій. О восьмій.

Кошавий палець указав на годинник на стіні, який повідомив Сабіні, що вона спізнюється хвилин на сім. У відповідь Сабіна глянула на нього, не знаючи, чи слід вибачитися.

– Ну, сідай, сідай, – мовив він, м'яко опускаючи руку на коліна.

Сабіна озирнулась, а тоді сіла напроти дідуса. То був найстарший чоловік з усіх, кого вона бачила. Його шкіра, крізь яку майже проглядала форма черепа, не просто вкрилася зморшками, а розділилася на сотні дрібних тріщин, мов заболочені землі, десятки років опалювані сонцем. Тонка вена пульсувала над скронею, випинаючись, ніби черв'як під шкірою. Сабіна впіймала себе на тому, що ледь здатна на нього дивитися: чомусь це було надто боляче.

– Отже... – його голос затихнув, наче виснажений власним польотом, – ...ти юна Сабіна.

Схоже, це не потребувало відповіді. Сабіна просто не заперечувала.

– І скільки тобі років? – навіть його запитальна інтонація згасала на півшляху.

– Мені шістнадцять, – відповіла вона.

– Скільки?

– Мені шістнадцять. Шістнадцять, – повторила вона. О господи, він іще й глухий.

– А-а-а. Шістнадцять. – Він зробив паузу. – Добре.

З бічних дверей вийшла бабуса.

– А, ти тут. Добре. Я принесу суп.

Своїм «ти тут» вона також дала онуці знати, що та запізнилася. «Що не так із цими людьми? – засмучено думала Сабіна. – Не схоже, що вони тут обмежені в часі».

– Собаки поцупили один із твоїх капців, – гукнула бабуса із сусідньої кімнати, але дідусь, здається, не почув. Сабіна після деякої внутрішньої боротьби вирішила не переказувати йому повідомлення. Не хотіла бути відповідальною за наслідки.

Суп був з овочів. Зі свіжих, а не консервованих, онде видніють картопля і капуста. Вона з'їла його, хоча вдома від такого б відмовилася: у холодному будинку в ній прокинувся голод. Мусила визнати: було доволі смачно.

Відчуваючи потребу сказати щось люб'язне, доки вони втрьох сиділи мовчки, вона злегка привстала й вимовила:

– Смачний суп.

Її дідусь повільно звів обличчя, гучно сьорбнувши суп зі своєї ложки. Білки його очей, помітила вона, були майже повністю молочні.

– Що?

– Суп, – повторила вона голосніше. – Він дуже смачний.

Із запізненням хвилин на дев'ять годинник у передпокої сповістив, що зараз рівно восьма. Невидимий собака уривчасто заскавчав.

Старий повернув обличчя до дружини.

– Вона говорить про суп?

Бабуся не підвела очей.

– Каже, що він смачний, – голосно підтвердила вона.

– О-о-о. Що за суп? Не відчуваю смаку.

– Овочевий.

Сабіна впіймала себе на тому, що прислухається до цокання годинника в передпокої. Здавалося, той зазвучав гучніше.

– Овочевий? Ти сказала «овочевий»?

– Саме так.

Довга пауза.

– У ньому ж немає кукурудзи, ні?

Бабуся промкнула рота ляною серветкою.

– Ні, любий. Ніякої кукурудзи. Місіс Г. знає, що ти не любиш кукурудзу.

Він знову повернувся до своєї тарілки, наче перевіряючи вміст.

– Не люблю кукурудзу, – сказав він Сабіні. – Огидна річ.

Наразі Сабіна вже боролася з майже істеричним бажанням розреготатися і розплакатися водночас. Вона почувалася так, ніби застрягла в якійсь жакливій низькопробній телевізійній програмі, де час застиг і нікому не втекти. «Мені треба додому, – мовчки сказала собі вона. – Щовечора такого я не витримаю. Змарнію та помру. Мене знайдуть муміфікованою в кімнаті з бірюзовим килимом і не зможуть встановити, чи я врізала дуба від холоду, чи від нудьги. І ще я прогавлю все найкраще по телеку».

– Полюєш?

Сабіна підвела очі на дідуса, який нарешті доїв свій суп. Тонка непрозора цівка цього супу виднілася в кутику його рота.

– Ні, – тихо заперечила вона.

– Що?

– Ні. Я не їджу на полювання.

- Вона говорить дуже тихо, - голосно сказав він своїй дружині. - Треба, щоб говорила трохи гучніше.

Бабуся, яка вже збрала порожні тарілки, дипломатично вийшла з кімнати.

- Ти говориш дуже тихо, - прошамотів він. - Треба говорити гучніше. Це дуже нечемно.

- Пробачте, - сказала Сабіна голосно й із чималим викликом. Старий дурний шкарбан.

- То з ким ти їдиш на полювання?

Сабіна озирнулася, раптом забажавши повернення бабусі.

- Я не їджу, - мало не прокричала вона. - Я живу в Гекні. Це в Лондоні. Там не полюють.

- Не полюють?

- Ні.

- О-о-о. - Він раптом здався шокованим, наче життя без полювання було для нього абсолютно новітньою концепцією. - То де ти їдиш верхи?

О господи, та це ж просто неможливо.

- Не їджу, - відповіла вона. - Там нема де їздити.

- То де ти тримаєш свого коня?

- Вона не має коня, любий, - сказала бабуся, повертаючись із великою срібною тацею, накритою сріблястим баранцем (Сабіна гадала, що такі бувають лише в комедійних дворецьких). - Вони з Кетрін мешкають у Лондоні.

- О-о-о. Так. Отже, у Лондоні?

«Ох, мамо, приїдь і забори мене, - благала Сабіна. - Пробач, що так гидко поводитися з тобою, Джеффом і Джастіном. Просто приїдь і забори мене. Обіцяю, я більше ніколи не скиглитиму. Буде в тебе безкінечний потік нікудишніх коханців - ні слова не скажу. Сумлінно працюватиму й навчатимуся на "відмінно". Навіть більше не позичатиму твоїх парфумів».

- То як, Сабіно, ти любиш із кров'ю чи добре просмажений?

Бабуся підняла сріблястий баранець, і коричнева обпалена гора яловичини випустила свої пахощі в нерухоме повітря. Її було обкладено кільцем смаженої картоплі й утоплено в мілкому озерці густої коричневої підливи.

- Можна і так, і так, любя. Я відріжу. Ну ж бо, не хочу, щоб вистигло.

Сабіна із жахом втупилася в неї.

- Мама не сказала вам, ні? - тихо спитала вона.

– Чого не сказала?

– Що? – роздратовано промовив дідусь. – Що ти кажеш? Кажи гучніше.

Сабіна похитала головою. Краще б їй не бачити натягнутого, розсердженого обличчя бабусі.

– Я вегетаріанка.

2

Насправді все дуже просто. Напевно. Якщо дехто користується ванною внизу (замість ванни нагорі, яку, вочевидь, було встановлено під час будівництва, і тоді ж приблизно гарячу воду там бачили востаннє), то мусить прибрати всі свідчення своєї присутності впродовж п'яти хвилин після омовіння. Тобто всі вологі рушники, пляшечки шампуню, губки, навіть зубну щітку й пасту. Або нехай очікує знайти їх на порозі своєї спальні менше ніж пів години по тому.

Якщо дехто хоче снідати, то нехай потурбується бути внизу, у кімнаті для сніданку, о восьмій тридцять. Не в ідальні. Авжеж. І не о чверть на десяту, коли пів дня вже минуло. Та й місіс Г. має важливіші справи, ніж чекати, доки дехто поснідає, хоч і надто добра, щоб самій про це сказати. На сніданок каша, потім тост. З медом або варенням. І те, і те – у маленьких сріблястих горщиках. Ні, тут немає мюслі. Печива «Поп-тартс» теж немає.

І нехай дехто не скаржиться на холод. Треба вдягатись як належить, а не тинятись майже голяка й торочити про те, які тут протяги. Тут носять товсті светри. І штани. А якщо в декого їх бракує, нехай тільки скаже, бо тут багато запасних лежить на дні великого комода. І лише невихована людина зауважить, що вони пахнуть цвіллю чи мають такий вигляд, наче востаннє їх надягали албанські сироти ще до її народження. Це стосується і взуття також. Нехай дехто облишить надію не вбити тут свої дорогі кросівки. Дехто мусить піти до взуттєвої комори й знайти собі витривалу пару гумових чобіт. А якщо ця дехто зчинятиме істерику через павуків, то хай спочатку струшує взуття, перш ніж узувати.

Ось і все, окрім тих правил, про які не треба нагадувати. Як-от про те, що не можна пускати собак нагору. Або ходити в чоботах у вітальні. Або лишати телевізор не на улюбленому новинному каналі дідуся. Або починати їсти, перш ніж накладуть усім. Або користуватися телефоном, не спитавши. Або сидіти на плиті, щоб зігрітись. Або набирати ванну ввечері (і глибше, ніж шість сантиметрів).

За тиждень перебування тут Сабіна виявила, що треба пам'ятати стільки правил, наче цей дім сам був людиною, дуже перебірливою, і на все мав свою думку, як і бабуса з дідусем. Удома вона росла майже без будь-яких правил: їй мати з нездоровим задоволенням облишила її саму впорядковувати власне

життя на зразок системи Монтессорі. Тож, зіткнувшись із цими нескінченними та, здавалося, незбагненними обмеженнями, Сабіна почувалася дедалі ображенішою та пригніченішою.

Так було, доки Том не навчив її найважливішого правила, що повернуло трохи свободи до її життя: ніколи, ніколи не намагайся долати будь-яку відстань у будинку або на прилеглих територіях повільніше, ніж так звану «кілкерріонську ходу». Нею слід іти стрімко та цілеспрямовано, здійнявши підборіддя й зосереджено дивлячись перед собою, і якщо тримати правильний темп, це відверне всі запитання на кшталт «Куди йдеш?» чи типовішого «Що робиш? Ходи сюди, допоможеш мені прибрати в стайні / завести коней / відчепити трейлера / помити зі шланга собачий сарай».

– Річ не лише в тобі, – пояснив Том. – Вона не любить бачити, щоб хтось байдикував. Це її нервує. Ось чому ми всі так робимо.

Тепер, поміркувавши про це, Сабіна збагнула, що так і є. Вона жодного разу не помічала, щоб у домі хтось, за винятком дідуса, рухався не у звичайному темпі. А оскільки старого вона бачила лише тоді, коли той сидів, то й щодо нього певності не було.

Але річ була не лише в будинку з його заплутаними, мов лабіринт, правилами. Відірвана від своїх друзів, урвавши всього один коротенький, незадовільний дзвінок до матері, Сабіна почувалась ізольованою і позбавленою всього, що знала. Вона була чужинкою в цьому оточенні, літні родичі спантеличували її так само, як і онука – їх. Поки що дівчинка полишала будинок і його території лише раз, щоб супроводити бабусю до такого собі супермаркету в найближчому місті, де за бажання могла купити собі будь-що від плавленого сиру до білих пластмасових меблів для саду. Ось і все, що вона бачила, а ще поштове відділення і магазин зі штуками для коней. Ані «Макдональдзу», ані кіно, ані ігрових автоматів. Ані крамниць. І, здавалося, нікого молодшого за тридцять. Тепер, коли «Дейлі телеграф» і «Айріш таймз» були її єдиним контактом із зовнішнім світом, вона навіть не знала, хто очолює чарти.

Може, бабуся і помічала, як Сабіна поступово загрузає в депресію, та, вочевидь, вирішила не звертати уваги або ж сприймати це як підліткову примху. Вона «організовувала» Сабіну на початку кожного дня, даючи їй перелік завдань, як-от віднести папери на псарню чи набрати для місіс Г. овочів з городу, і ставилася до неї з тим самим діловитим відчуженням, що й до всіх навколо. Окрім хіба собак. І, що важливіше, Герцога.

Поки то була їхня найгірша сварка, гірша навіть за наполягання бабусі, що вегетаріанство ніяк не може забороняти навіть курку. Це сталося двома днями пізніше: відчиняючи двері до стайні, куди твердою рукою заводили Герцога, Сабіна забула зачинити ногою нижній засув, як від неї вимагали, і зрештою змушена була налякано спостерігати, як з норовом, гідним набагато молодшого й не такого кульгавого звіра, старий гнідий кінь відчинив зубами верхню засувку й елегантно реалізував своє прагнення до свободи, гайнувши через двір – і далі, у вільні поля.

Майже дві години знадобилися бабусі й обом помічникам, щоб за допомогою шести яблук і відра висівкової мішанки впіймати коня, зловісно оточивши того в полі: він підходив нестерпно близько й знову тікав геть, задерши

хвоста, наче бунтівник – свого прапора. Коли з настанням сутінків усе ж повернувся, низько опустивши голову від втоми і якимось збентежено видихаючи повітря, то сильно кульгав. Бабуся була розлючена, спочатку горлала на неї, що вона «дурне, дурне дівчисько», а потім мало не зі сльозами зосередила всю увагу на своєму «хлопчикові», то чухаючи йому шию, то м'яким тоном сварячи його, доки вони потроху крокували назад до стаень. «А як же я?! – хотілося кричати Сабіні в її спину, що віддалялася; дівчинці вже й самій на очі навернулися сльози. – Я в біса твоя онука, а ти мені досі й доброго слова не сказала!»

Відтоді Сабіна й почала планувати втечу. І уникати бабусі, яка, хоч і не поверталася більше до цього інциденту, усе одно змушувала Сабіну відчувати всю важкість її осуду. І вже не намагалась її обійняти. Власне, день чи два взагалі до неї не заговорювала. Настрій бабусі покращився лише тоді, коли ветеринар оголосив, що запалення на нозі Герцога спадає.

Тож здебільшого Сабіна була з Томом і двома хлопцями, Лаямом і Джоном-Джоном, – обидва, як і місіс Г., доводилися господарям якимись далекими родичами. Лаям був хтивий колишній джамп-жокей, що вмів говорити тільки двозначностями, тоді як Джон-Джон, його вісімнадцятирічний підопічний, був мало не мовчун, нетерпіння влаштуватися на роботу до найближчого іподрому закарбувалося на його передчасно огрубій від вітру й сонця шкірі. Том, хоч і тримався надто тихо, здавалося, розумів пригнічення та обурення Сабіни й час від часу розряджав його легким гумором. Вона вже припинила помічати його руку, майже до зап'ястка прикриту курткою чи светром. З ним можна було поговорити.

– Тож я, чорт забирай, до пів на одинадцятую чекала, доки впевнилася, що старий нарешті скупався, а тоді гарячої води не лишилося зовсім. Ні краплини. Коли я вилізла з ванни, то була така змерзла, що в мене ноги посиніли. Правду кажу. І зуби цокотіли.

Перехилившись через двері стайні, Сабіна ко`пнула відро, і невеличка хвиля води хлюпнула через битий край. Том, згрібаючи чисте сіно, накидане купою вздовж однієї стіни, зупинився, звів брову, і дівчинка спустилася, мимоволі озирнувшись при цьому на Герцога.

– Фена немає, волосся в мене тепер просто висить. А мої простирадла вогкі. Нормально так. Настільки, що, коли лягаю, доводиться відліплювати верхнє простирадло від нижнього. А ще вони пахнуть цвіллю.

– Звідки ти знаєш?

– Що звідки знаю?

– Що вони пахнуть цвіллю. Учора ти казала мені, що весь будинок пахне цвіллю. Можливо, насправді простирадла пахнуть доволі приємно.

– Це видно. Зелені плями.

Том грубо розсміявся, згрібаючи сіно.

– Це, мабуть, візерунок на простирадлах. Закладаюся, зір у тебе як у твоєї матері.

Сабіна приголомшено дивилася на нього, відпустивши двері.

– Звідки ти знаєш про зір моєї матері?

Том притулив граблі до стіни. Нахилився і прибрав відро з-під Сабіниної ноги, чекаючи, доки вона зіjde з дороги, перш ніж виплеснути воду у двір.

– Ви всі сліпі, як кроти. Уся ваша родина. Це кожен знає. Дивно, що ти не носиш окулярів.

Такий був Том: гадаєш, що вже знаєш його як облупленого, говориш до нього, як до приятеля, а тоді він раз – і вкидає в розмову якусь деталь про твою матір або про власне минуле, а тобі відбирає мову, поки намагаєшся вписати цю нову деталь у впізнаване ціле.

Вона точно знала (щось просочилося від нього, щось – від місіс Г., справжнього ходячого радіо, якщо тільки поряд немає бабусі), що Тому тридцять п'ять, що кілька років він провів в Англії, де працював на іподромі, що повернувся за якихось туманних обставин і що втратив руку під час верхової їзди. Останнє Сабіна довідалася не від нього – хай як легко було з ним гомоніти, вона ще не осмілилася настільки, щоб розпитувати про ампутацію, – але місіс Г. сказала їй, що «завжди вважала, що коні для нього – смерть. Бачиш, він зовсім не має страху. Ані краплини. Його батько був такий самий». Вона не знала всієї історії, адже не хотіла обтяжувати свою сестру, – його бідолашну матір, – але це якось пов'язано з тим, як він звик стрибати через палиці.

– Палиці? – промовила Сабіна, уявивши собі штахетний паркан. – Він напорівся на палю?

– Паркани. Він був джамп-жокеєм. Це, чорт забирай, небезпечніше, ніж ганяти по пласкій землі, кажу це тобі як на духу.

«Усе тут крутиться навколо коней, – похмуро думала Сабіна. – Усі вони до біса одержимі, настільки, що втрачати частини власних тіл – це для них ніщо». Досі вона вдало відбивалася від їзди на сірому коні за будинком, брешучи бабусі, що болює спина. Але з нетерплячого обличчя тієї, а надто після того, як їй з натяком залишили перед дверима спальні верхові чоботи й шолом, вона розуміла, що живе в кредит.

Сабіна не хотіла їздити верхи. Від самої думки про це їй ставало зле. Їй вдалося переконати матір облишити це багато років тому. Після щотижневих поїздок до стаєнь вона поступово зрозуміла, що їй нудить від хвилювання, адже щораз із жахом підозрювала, – і зазвичай вгадувала, – що цього тижня доведеться їздити на одному зі «злих» шкільних верхових коней, тих, що рвалися, ставали дибки й ганялися одне за одним, притиснувши вуха й вишкіривши зуби, і що цього тижня їй понесе, вона втратить контроль, ноги невірноважено бовтатимуться в сідлі, а руки марно натягуватимуть віжки. Для неї це не було викликом, як для інших дівчат. Навіть розвагою не було. І Кейт навіть не намагалася опиратися, коли Сабіна заявила, що більше не хоче цього робити, наче змушувала до цього доньку лише з якогось непевного почуття сімейної традиції.

– Я не хочу їздити верхи, – зізналася вона Томові, коли той вів стриженого коня назад до його стайні.

– Усе буде добре. Той малий – справжній джентльмен.

Сабіна озирнулася на далекого сірого.

– Мені байдуже, хто він. Я не хочу їздити верхи. Гадаєш, вона мене змусить?

– Він пречудовий. Сідав на нього пару разів. З тобою все буде добре.

– Ти просто не сприймаєш мене серйозно, чорт забирай, – майже прокричала вона, так, що Джон-Джон у сусідній стайні висунув голову з дверей. – Я не хочу їздити на коні. Не хочу їздити на жодному коні. Я цього не люблю.

Том спокійно відчепив повід і схвально лягнув коня по крупу здоровою рукою. Підійшов до неї, зачинивши й замкнувши за собою двері.

– Ти налякана, еге ж?

– Я просто цього не люблю.

– Не біда, якщо боїшся. Колись таке було майже з кожним з нас.

– Ти мене не чуєш? Господи, ну що за люди. Я просто не люблю їздити верхи.

Том поклав руку їй на плече. Вона лежала, жорстка й непіддатлива, на диво несумісна з почуттями, які намагалася передати.

– Знаєш, вона не вдовольниться, доки ти хоча б не спробуєш. Це набагато покращить ситуацію. Чому б тобі не поїхати зі мною завтра вранці? Я подбаю про те, щоб з тобою було все гаразд.

Сабіна відчула, що зараз розридається.

– Я справді не хочу! О господи, не можу повірити, що застрягла тут. Мое життя – якийсь чортів гармидер.

– Завтра вранці. Лише ти та я. Слухай, першого разу тобі таки краще виїхати зі мною, ніж із нею, згодна?

Вона підвела на нього очі. Том усміхався.

– Ти ж знаєш, що вона з'їсть тебе на сніданок. Найбезстрашніша вершниця в усій південній Ірландії, ось хто ця жінка. Досі їздила на полювання з хортами, доки Герцог не закульгав.

– Я зламаю шию. І ви всі жалкуватимете.

– Я так точно. Не зможу нести тіло всю дорогу назад лише однією рукою.

* * *

Але наступного ранку їй знову вдалося відкрутитися від Тома. Цього разу, однак, вона мала вагому підставу.

– Так. Я маю поїхати майже на весь день, а місіс Г. буде дуже зайнята, тож я просила б тебе подбати про свого дідуся.

Її бабуся вбралася у свій «міський» одяг. Принаймні Сабіна припустила, що це її одяг для міста: уперше вона бачила її в чомусь, окрім твідових штанів і гумових чобіт. На ній була темно-синя вовняна спідниця невстановленого, але явно старого походження, темно-зелений кардиган поверх светра з круглим викотом, а понад усім – усядисуща стьобана зелена куртка. Бабуся також надягла на шию нитку перлів і зачесала волосся назад так, що воно лежало нерухомо, як завжди у старих людей – хвилями, а не її одвічне сторчма.

Сабіна втрималася від бажання спитати, чи йде вона пиячити. Якось здогадалася, що бабуся не побачить у цьому нічого кумедного.

– Куди ви ідете? – спитала вона без цікавості.

– До Енніскорті. На зустріч з інструктором, хочу продати йому одного з наших однорічних лошат.

Сабіна зітхнула з погано прихованою нудьгою – слова вилітали з її голови, не встигнувши там затриматись.

– Отже, твій дідусь захоче пообідати рівно о першій. Він спить у своєму кріслі нагорі, тож потурбуйся розбудити його заздалегідь, принаймні за годину, адже він, імовірно, забажає привести себе до ладу. Місіс Г. приготує йому обід і залишить у малій кухні біля ідальні, і твій теж, щоб йому не довелося їсти на самоті. Але ти мусиш накрити на стіл, бо вона буде зайнята цього ранку, розноситиме падалиці по сусідах. Не турбуй Тома в стайнях – у хлопців багато роботи. І не пускай собак нагору. Учора Берті знову забрався в кімнату твого дідуся і з'їв його щітку для волосся.

«Те ж мені, велика втрата, – подумала Сабіна. – Йому й чесати залишилося волосини дві».

– Я повернуся після обіду. Усе зрозуміла?

– Обід о першій. Не запізнюватися. Не турбувати Тома. Не турбувати місіс Г. Не пускати собак нагору.

Якусь мить бабуся дивилася на неї своїм на диво порожнім поглядом, так, що Сабіна не могла збагнути, чи помітила вона її бунтівний тон, чи це проходить повз її вуха, як-от у Сабіни з тим, що кажуть про коней. Потім бабуся натягнула на голову хустку, міцно зав'язала кінці під підборіддям і з коротким ласкавим прощанням до Белли, яка нетерпляче стояла біля її ніг, хутко вийшла крізь парадні двері.

Сабіна постояла в проході ще кілька хвилин, доки грюкіт дверей, розійшовшись луною, не затих, а тоді озирнулася навколо, гадаючи, чим себе зайняти. Здавалося, саме за цим заняттям і проминало чимало її часу тут.

Усе те, що без зусиль насичувало її дні вдома, – «MTV», інтернет, спілкування телефоном із друзями й просто безцільні прогулянки районом Кір-Гарді, щоб глянути, що відбувається навколо, – усе було в неї відібрано, і залишився цей безкрайній порожній простір, який треба було чимось заповнити. Не так багато часу вона могла витратити на наведення ладу в себе в кімнаті (до того ж від цього бірюзового килима їй ставало фізично зле), а якщо не любиш коней, то що в біса лишалося?

Виходити надвір вона не хотіла, бо знала, що Том одразу почне чіплятися до неї, щоб покаталася на тому дурнуватою поні. Дивитися телевизор не могла, адже денні програми наганяли сум. А востаннє, коли потайки спробувала ввімкнути його ввечері, її барабанні перетинки в буквальному сенсі мало не луснули.

– Тільки так твій дідусь може слухати новини, – прокричала місіс Г., яка поспішила нагору дізнатися, що за шум. – Краще облиш це.

Щовечора о дев'ятій, де б Сабіна не була в будинку, до неї долинав громоподібний рев заставки новин. Її дідусь сидів, вдивляючись в екран, наче йому все одно важко було чути, а ті, хто був навколо, читали свої газети, чомно вдаючи, що не глухнуть.

І все ж, думала вона, повільно підіймаючись сходами з Беллою позаду, без бабусі було якось легше. Вона й не усвідомлювала, як нервувалася через присутність літньої жінки, доки її відсутність не відкрила цього доти невідомого відчуття спокою. Пів дня свободи. Пів дня нудьги. Вона не знала, що гірше.

Добру годину Сабіна провела, лежачи в ліжку, гучно ввімкнувши музику в навушниках і читаючи халтурну книжчину, яку принесла їй місіс Г. Ця жінка явно вирішила, що розуміє потреби юних дівчат, – романи та щоб побільше тістечок, – і, зважаючи на те, як почувалася Сабіна, місіс Г. розуміла все майже правильно. Це була не зовсім література. Однак там було багато пристрасних зітхань. Жінки поділялися на хвойд, які зітхали з погано прихованим жаданням за далекими героями-чоловіками, що саме намагалися врятувати світ, і непорочних дів, які зітхали зі стриманою тугою, коли ті самі герої вмільо спокушали їх. Лише чоловіки насправді щось робили. Жінок або вбивали (хвойд), або чіпляли чоловіки (дів). І, попри всі зітхання, справжнього сексу там було відносно небагато: Сабіна спершу погортала сторінки, щоб перевірити. Можливо, це й означає жити в католицькій країні. Багато зітхань, а більше особливо нічого й не відбувається.

– Як у тебе, Белло, – казала вона, гладячи собаку в себе на ліжку.

Зітхання змусили її пригадати Діна Бакстера. Якось вона мало не поцілувала його. Не те щоб він був першим: вона цілувалася з багатьма хлопцями, а з деякими заходила й далі від поцілунків, хоча й не так далеко, як більшість її знайомих дівчат. Вона знала, що він фліртує з нею. Вони сиділи на стіні житлового масиву після заходу сонця, і він був зовсім близько й жартував з нею так, що вона штурхнула його, а він штурхнув її у відповідь – усе це насправді було лише приводом, щоб торкнутись одне одного. І вона знала, що, напевно, вони поцілуються, і була не проти, адже він подобався їй уже давно й був хоч і кумедним, та не надто напористим і не з тих, хто потім розбовкує все своїм приятелям. До того ж він не

вважав її дивачкою за те, що в її домі повно книг, а мати вдягається в секонд-хенді. Він навіть сказав деяким дівчатам відвалити, коли ті обізвали її «прибацаною» та «ботанкою» за те, що рано складала іспити й не курила. Але далі його занесло, і, замість штурхнути її у відповідь, він підняв її на руках, мов пожежник, наче збирався кудись нести, а вона запанікувала й загорлала на нього, щоб поставив її, а коли він розсміявся, вдарила кілька разів по голові дуже сильно. Після цього він впустив її, відступив і дивився на неї, тримаючись за своє почервоніле вухо, а потім спитав, що з нею таке. Та вона не могла пояснити, тож лише розсміялася, хоч їй хотілося плакати, і спробувала обернути все на жарт. Але він не сміявся. І відтоді між ними все було вже якось не так, а згодом, через тиждень, вона почула, що він зустрічається з Амандою Галлагер. Амандою, чорт би її забрав, Галлагер з її довгим супердівчачим волоссям, м'якеньким і приємненьким одягом, дешевими парфумами. Мабуть, коли вона повернеться додому, та буде вже Амандою, трясця їй, Бакстер. Може, час забути про Діна Бакстера. Усе одно в нього на спині погана шкіра. Його сестра розповіла.

Сабіна похитала головою, відганяючи непрохані думки, і натомість стала думати про Тома. Вона завжди помічала, що стає легше, якщо думати про когось іншого. Він єдиний поблизу, бодай трохи показний із себе, вирішила вона. Власне, доволі симпатичний. Вона ніколи не зустрічалася зі старшими чоловіками, на відміну від її подруги Елі, яка казала, нібито «вони справді знають, що роблять». Але Сабіна не могла до кінця відкинути думку про його руку. Її непокоїло, що коли вони дійдуть до того, щоб поцілуватися (чи вони просто зітхатимуть, якщо вже він ірландець?) і скинути одяг, то вона може втекти від страху, побачивши його куксу. Сабіна була надто високої думки про нього, щоб отак образити.

Вона не знала, чи подобається йому. Начебто він завжди був радий її бачити і був не проти, що вона тиняється поряд. До того ж йому можна було розповісти абсолютно все. Але важко було уявити, щоб він піддався пристрасті чи дивився на неї із сильним бажанням. Він був якийсь надто відсторонений. Надто стриманий. Може, йому просто потрібен час. Може, у дорослих романтика працювала інакше.

Думка про дорослу романтику нагадала Сабіні про матір, і вона зіскочила з ліжка. Їй кортіло відволіктися.

У супроводі Белли, що тупцяла навколо, вона відчиняла шафи, вдихаючи цвілий запах речей, яких давно ніхто не торкався, і зазірала в їхні темні глибини. Бабуся з дідусем навіть мотлоху нормального не мали: в інших людей шафи забиті коктейльними сукнями, старими настільними іграми й коробками листів або електронними приладами, що давно не працюють. Вони ж тримали тут купи прілої вишитої білої білизни, скатертин абошо, зламаний абажур і якісь книги із заголовками на кшталт «Посібник із верхової їзди для дівчат» і щорічник «Ванті» за 1967 рік.

Осміліла в змовницьки мовчазному домі, Сабіна вирушила досліджувати інші кімнати. У дідуса було зачинено, але між його спальнею та ванною розташувалася ще одна кімната, у якій вона досі не бувала. Повільно повернувши ручку, щоб не наробити шуму, вона відчинила двері й прослизнула всередину.

Це була чоловіча кімната, свого роду кабінет, але без атмосфери нещодавньої активності, як у робочому кабінеті внизу, з повними столами листів, журналів і кольорових каталогів, заповнених «племінними кіньми» з іменами на кшталт «Славетний Стрибун Джейк III – від Славетного Фланкейка й Стрибунки Джемайми», і всі вони здавалися їй майже однаковими, хоча Том казав, що відмінності між ними оцінюють у десятки тисяч гіней. Цей кабінет зберігав атмосферу забуття, його напіврозсунуті фіранки висіли зовсім нерухомо, наче вирізьблені. Тут пахло цвілим папером і не вибитими килимами, а крихітні пилинки сяяли, підвішені в повітрі, коли вона рухалася. Сабіна м'яко зачинила за собою двері й вийшла на середину кімнати. Белла з надією глянула на неї, а тоді зі скавчанням опустилася на килим.

Тут на стінах не було світлин із конями – хіба малюнок із крикливим мисливцем, пожовкла, вставлена в рамку мапа Далекого Сходу й кілька чорно-білих світлин людей 50-х років, призначених закрити собою великий обсяг шпалер у стилі Вільяма Морріса. На вбудованих полицях біля вікна стояли коробки різного розміру, у деяких зверху лежали скручені рукописи, а посеред письмового стола стояв величезний макет сірого бойового корабля, вочевидь, зменшена копія справжнього. Праворуч від неї, на полиці з темного дерева, стояло багато книжок у твердих обкладинках, здебільшого про війну та Південно-Східну Азію, розбавлені парю збірок гумористичних коміксів і виданням у м'якій обкладинці, присвяченим післяобіднім бесідам. На верхній полиці була серія ветхих книжок у шкіряних палітурках, із чиїх корінців майже стерлася позолота.

Її увагу привернув інший бік кімнати. Два альбоми світлин у шкіряних палітурках спочивали на великій коробці. Судячи з того, як щедро згори було притрушено пилом, їх не чіпали роками.

Сабіна присіла й м'яко витягла один з альбомів. На ньому була наклейка «1955–». Схрестивши ноги, вона поклала його на коліна й розгорнула, пробуючи пальцем тонку тканину між усіма його цупкими сторінками.

Світлин було по одній на сторінці, і на першій – її бабуся. Принаймні вона гадала, що це бабуся. То було студійне фото молодої жінки на підвіконні, убраної в темний, трохи суворий жакет із крихітним комірцем, сукню того самого кольору, з ниткою перлів на шиї. Волосся, темно-руде, а не сиве, було вкладено хвилями, і в неї був макіяж тієї доби: густо підведені брови та вії, темні, акуратно окреслені губи. Попри все позування, вона здавалася трохи збентеженою, наче її впіймали за якимось підозрілим заняттям. На наступній фотографії вона була з високим молодим чоловіком. Вони стояли біля стенда з рослиною, він сяяв від гордошів, вона ж нерішуче тримала його під руку, утім немов заледве помічала. Цього разу вигляд у неї був не такий зняковілий, упевненіший у собі, на диво гордовитий. Було щось у її поставі, у її високій стрункій постаті. Вона не горбилася, з трохи винуватим виглядом намагаючись приховати груди, як робила Сабініна мати.

У плибокому захваті Сабіна прогортала весь альбом. Ближче до кінця, окрім світлин її бабусі, яка мала найрозслабленіший вигляд на знімку з іншою, молодою, надзвичайно чарівною жінкою, були світлини немовляти у вигадливій хрестильній сорочці, якої зараз ніде не побачиш: суцільне хитромудре плетіння гачком із крихітними, обтягнутими шовком гудзиками. Підпису не

було, тож Сабіна впіймала себе на тому, що напружено дивиться на світлину, намагаючись збагнути, чи це усміхнене сповите немовля – її мама чи дядько Крістофер. Незрозуміло було навіть, хлопчик чи дівчинка – схоже, у цьому віці дітей одягали однаково.

Але в самій коробці почали траплятися по-справжньому цікаві речі: наклеєна на картон світлина бабусі (це точно вона, вирішила Сабіна) рука об руку із чарівною, нижчою на зріст дівчиною, обидві тримали маленькі британські прапорці й нестримно сміялися. Позаду них – вечірка чи гостина, більшість чоловіків – красені в білій формі, як Річард Гір у фільмі «Офіцер і джентльмен». Позаду них стояла таця з високими келихами, що наштотхнуло Сабіну на думку, чи не була вона тоді п'яною, а золочені літери внизу оголошували, що цей захід – на честь коронації Її Величності Королеви Єлизавети II в 1953-му. Це була історія! Якусь мить Сабіна нерухомо сиділа, перетравлюючи цю думку: її бабуся була там, де творили історію.

А далі була ще одна, менша фотографія. Серед зображень коней і невпізнаваних усміхнених облич на довгих тонких човнах була світлина маленької дівчинки, років шести, яка точно була її матір'ю. Вона мала рудувате кучеряве волосся Кейт і навіть у тому віці – манеру стояти, зчепивши коліна. Дівча трималося за руки з маленьким хлопчиком – може, китайцем, а може, і ні – і широко всміхалося з-під солом'яного капелюха. Він здавався трохи сором'язливішим і не смів дивитися просто в камеру, а горнувся до дівчинки, наче для заспокоєння.

«То ось як росла моя мама, – думала Сабіна, пробуючи пальцем фарбу в тонах сепії. – Посеред маленьких китайських хлопчиків і дівчаток». Вона завжди знала, що початок свого життя Кейт провела за кордоном, але лише зараз, дивлячись на її бліду бавовняну суєтку й капелюх, уявила це собі як щось екзотичне. Зацікавившись, вона почала гортати інші світлини, шукаючи ще зображень своєї матері.

Від благоговіння її миттєво пробудило гримання дверей унизу й приглушений вигук – певно, хтось кликав її на ім'я. Запанікувавши, вона стрибнула до дверей із Беллою назирці, відчинила й швидко зачинила їх за собою. Кинула оком на свій годинник. Було пів на першу.

Сабіна на мить зупинилася й пошепки попросила собаку її не виказувати («О господи, – простогнала вона, усвідомивши, з ким говорить, – ось до чого вони мене довели»), а тоді повільно спустилася сходами, на ходу обтрушуючи пил з долонь.

Місіс Г. була на кухні, уже у своєму фартуху.

– А, ось і ти. Я спізнюся, Сабіно, – усміхнулася вона. – Мене затримали в Енні. Твій дідусь казав, що хоче на обід?

– Ем-м, він узагалі небагато говорив.

– Ну, добре, зроблю йому яйця пашот на тості. Він ситно поснідав, тож не захоче чогось надто важкого. А що хочеш ти? Те саме?

– Так. Було б чудово.

Сабіна здригнулась, усвідомивши, що не розбудила дідуса за годину до обіду, як їй наказували. Вона стала підійматися нагору, відганяючи Беллу, яка знову спробувала ув'язатися за нею, і питала себе, чи варто, якщо він справді спізнюється, допомогти йому вдягтися. «Будь ласка, Господи, не змушуй мене його торкатися, – молила вона, стоячи під дверима. – Будь ласка, нехай він не згадує нічого про вмивання лежачих хворих, або нічні горщики, або все, що треба готувати для старих людей. І, будь ласка, Господи, нехай його зуби будуть на місці, інакше в мене буде істерика».

– Е... агов? – гукнула вона крізь двері.

Відповіді не було.

– Агов? – Вона промовила гучніше, згадавши про його глухоту. – Ді-дідусю?

О боже, він спить. Доведеться торкнутися його, щоб розбудити. Сабіна постояла за дверима й глибоко вдихнула. Не хотілося відчувати під пальцями цю воскову прозору шкіру. Старі люди викликали в неї дивне відчуття, навіть коли вона спостерігала за ними вдома. Вони здавалися надто вразливими, надто схильними до переломів і забоїв. Від одного погляду зблизка в Сабіні мимохіть підгиналися пальці ніг.

Вона подумала про реакцію бабусі на свою бездіяльність.

Гучно постукала, знову зачекала та ввійшла.

Ліжко, що стояло в дальньому кінці кімнати, було красиве: готичне, на чотирьох стовпах, а з рами між різьблених стовпів із блискучого потемнілого дерева звисали старовинні червоні, як кров, гобелени з проблесками китайських золотих ниток. На самому ліжку кількома шарами лежали старі шовкові покривала, з-під яких проглядали чисті білі ляні простирадла, наче зуби між глянцево-червоних губ. Такі ліжка бачиш в американських фільмах, автори яких намагаються уявити собі, на що схожі англійські маєтки. Від нього віяло екзотикою Далекого Сходу, імператорами та опіумними лігвищами. І воно було максимально несхоже на її скрипуче ліжко із залізною рамою.

Але дідуса в ньому не було.

Сабіні знадобилося менше ніж десять секунд, щоб усвідомити, що його немає не лише в ліжку, а й будь-де в кімнаті. Хіба що він заліз у шафу, у чому вона дуже сумнівалася (але перевірила для певності).

Мабуть, він був у ванній. Сабіна вийшла з кімнати й рушила коридором. Двері були прочинені, тож для початку вона гукнула, але, не почувши відповіді, штовхнула їх і побачила, що у ванній старого теж ані сліду.

У Сабіни голова пішла обертом. Бабуся не казала їй, що він збирався кудись іти. Вона казала, що дідусь спить. То де в біса він? Дівчинка перевірила порожню кімнату бабусі (набагато скупіше обставлену, мусила зауважити), ванну внизу, а потім, відчуваючи, як наростає паніка, кожне приміщення в будинку – від кімнати для сніданків до взуттєвої комори. Того ніде не було видно.

Була чверть до першої.

Треба було когось попередити. Вона побігла вниз, на кухню, і зізналася місіс Г., що якимось робом прогавила свого дідуса.

– Він не в себе в кімнаті?

– Ні. Там я дивилася найперше.

– О господи. Де Берті?

Сабіна ошелешено подивилася на неї, а тоді озирнулася на Беллу.

– Я його не бачила, – сказала вона.

– Він вийшов погуляти із собакою. Він не має виходити зараз сам-один, а надто з Берті, бо той молодий і вибиває з-під нього палицю.

Вона вийшла з-за стола й заходилася знімати фартух.

– Ходімо краще пошукаймо його, доки місіс Беллентайн не повернулася.

– Ні. Ні, лишайтеся тут і стережіть будинок. Покличу на допомогу Тома.

Сабіна, у якої груди стискало від страху, вибігла у двір, заглядаючи через ворота стаень і викрикуючи його ім'я.

Том із бутербродом біля рота висунув голову з каптерки. Позаду нього лунало радіо й видніли силуети Лаяма та Джона-Джона, що проглядали «Рейсінг пост», газету про скачки.

– Де пожежа?

– Цей... цей старий. Не можу його знайти.

– Тобто як не можеш знайти?

– Він мав спати в себе в кімнаті. Місіс Г. вважає, що він міг вийти погуляти з Берті, і каже, що Берті збиває його з ніг. Допоможеш мені пошукати його?

Том вилаявся під ніс, уже видивляючись щось перед собою.

– Не чіпати мій обід, покидьки, – буркнув він, а тоді схопив своє пальто й хутко вийшов у двір.

– Мені дуже, дуже шкода. Я просто не знаю, що робити. Він мав бути в будинку.

– Гаразд, – сказав він, ретельно розмірковуючи. – Піди й пошукай в обох кінцях вулиці, і якщо він не там, перевір верхні поля. Я візьму нижні поля та фруктовий сад, і комори теж. Ти впевнена, що подивилася скрізь у будинку? Він точно не міг просто дивитися телек?

Сабіна, уже налякана виразом обличчя Тома, відчула, як кутики очей щипле від сліз.

– Скрізь. І Берті теж немає. Певно, він узяв його із собою.

– Господи Ісусе, нащо старому бовдуру було виходити? Слухай, візьми Беллу. І постійно клич Берті – якщо старий упав, сподіваюся, собака зможе відвести нас до нього. Зустрінемося тут за двадцять хвилин. І ось тобі мисливський ріг – якщо знайдеш його, добряче дмухни.

Він віддав їй ріг, розвернувся, перестрибнув через паркан зі стовпів та рейок і побіг до полів униз, які були обидва оточені високими огорожами.

У супроводі Белли, що весело бігла позаду, Сабіна підтюпцем вибігла з парадних воріт і помчала вуличкою, гукаючи через кожен другий подих. Не впевнена, де саме звертати, вона бігла, доки в грудях не заболіло, повз великий фермерський будинок на розі, маленьку церкву й ряд менших котеджів. Дрібно дощило, і над головою нависли свинцево-сірі хмари, ніби передвісники жахливого лиха. У голові тіснилися неприємні картини, – як-от старий, що лежить зім'ятою грудю на узбіччі дороги, – і Сабіна ще дужче припустила в інший бік, доки, не в змозі роздивитися годинник, вирішила, що треба вертатись і обшукати верхні поля.

– Де ти, чорт забирай? – шепотіла вона. – Де ти?

Потім вона підстрибнула, і її серце на мить завмерло, коли величезний зелений брезент, напівзастряглий в огорожі, ворухнувся до неї.

Белла застигла на напружених лапах за кілька кроків попереду, хутро в неї на загривку здибалося. Вона раз попереджувально гавкнула. Під калатання серця, із широко розплющеними очима Сабіна нерухомо стояла посеред дороги, а потім, кілька разів глибоко вдихнувши, придивилася і підняла кут брезенту.

Якби вона була не така стривожена, то розсміялася б. Під величезною пластиковою накривкою стояв сірий віслук, запряжений у маленький візок. Він швидко розплющив очі, ніби помітив її присутність, а тоді байдуже відвернувся до такого-сякого прихистку огорожі.

Сабіна м'яко впустила брезент і побігла далі, вдивляючись то ліворуч, то праворуч. Нічого. Жодного його сліду. Окрім гупання серця, стукоту підборів і ненав'язливого шелесту дощу у вухах, вона не чула ні привітного гавкоту, ні нетерплячого аристократичного кректання, ні мисливського ріжка. Добряче перелякана, Сабіна розплакалася.

Йому вочевидь кінець. Усі винуватитимуть її, думала дівчинка, шкандибаючи трав'яним схилом. Дідуся знайдуть, замерзлого й намоклого, можливо, з переламаними крихкими кістками, там, де Берті виволік його на твердий бетон. Він підхопить пневмонію, і старе серце не витримає, і все це буде на її совісті, бо вона так захопилася читанням брудних книжок і пханням свого носа де не слід, що не подбала про нього. Бабуся розлютиться ще більше, ніж тоді, коли Сабіна дозволила Герцогу втекти. Том ніколи більше не заговорить з нею. Мати відмовиться прийняти її назад, адже вона фактично вбила її батька, тож вона застрягне тут, а мешканці села мовчки

зиркатимуть на неї й тицятимуть пальцями, як у фільмі «Звільнення», і вона заживе слави як Дівчинка-Що-Вбила-Власного-Дідуса.

Сабіна не подумала взути гумові чоботи й на заболоченому пасовищі набрала повне взуття багнюки. В'язка та коричнева, та переливалася через верх кросівок, всмоктуючись і вичавлюючись із кожним кроком, обтяжуючи її ноги своєю холодною мокротою. Тиждень тому вона впала б в істерику, побачивши, у якому стані опинилися її новенькі «Рібокси», тепер же була така нещасна, що ледь помітила. Усвідомивши, що минуло вже пів години, відколи вона вирушила на пошуки, Сабіна схлипнула вголос, витираючи мокрий ніс тильним боком долоні.

І цієї миті Белла, вимокла й незадоволена, повернула назад до дому.

– Не кидай мене ще й ти! – крикнула Сабіна, але Белла не звертала на неї уваги, вочевидь твердо вирішивши повернутися під затишний прихисток теплої плити. Дівчинка не знала, де шукати далі. Треба було спитати Тома. Вона пошкандибала схилом угору, слідом за собакою, не знаючи, що казати місіс Г., але впевнена, що однаково опиниться винуватою.

Поки вона дісталася будинку, Белла зникла. Прибравши мокре волосся з очей і намагаючись опанувати себе й не ревіти, Сабіна підняла засувку на задніх дверях, штовхнула їх і цієї миті почула лункі кроки на гравії за спиною.

Це був Том. Його волосся пристало до голови, а штучна рука зі ще одним мисливським різком була незграбно притиснута до грудей. Вона вже хотіла була вибачитись, коли побачила, що чоловік дивиться просто повз неї.

– Ти спізнилася, – долинув голос із коридору.

Давши собі секунду, щоб звикнути до темряви, Сабіна вдивилась у потужний кам'яною плиткою прохід, де ледь виднілася згорблена спина, третя нога – палиця для ходи – і дві собаки шоколадної масті, які щасливо гарчали одне навколо одного, вітаючись.

– Обід був о першій. О першій. Він холоне. Я справді не вважаю, що маю тобі це повторювати.

Сабіна стояла, широко розкривши рота, у дверях, охоплена суперечливими емоціями.

– Він повернувся хвилини п'ять тому, – пробурмотів Том позаду неї. – Ми, мабуть, розминулися з ним.

– Ну ходи, ходи. Ти ж не можеш сидіти в такому вигляді, – насварив її дідусь. – Тобі треба перевзутися.

– Старий покидьок, – зі сльозами прошепотіла Сабіна й відчула, як Том у відповідь поклав здорову руку їй на плече.

Місіс Г., визирнувши з дверей кухні, промовила вибачення самими губами й безсило знизала плечима.

– Принести вам сухий светр, містере Беллентайн? – спитала вона, але той роздратовано відмахнувся від неї. Жінка знову сховалася на кухні.

Дідусь негнучко обернувся до сходів, вільною рукою змахуючи з капелюха краплинки води. Собаки проштовхалися повз нього, і, на мить утративши рівновагу, він випростав хирляву руку й вчепився в поруччя.

– Я тобі не повторюватиму.

Старий пробурмотів щось сам до себе й похитав головою, ледь видимою над надмірним вигином його плечей.

– Місіс Г., чи не будете ви такі ласкаві принести мені мій обід? Здається, моя онука радше їстиме в коридорі.

* * *

Невдовзі після чаю Сабіна перелічила отримані від матері гроші, щоб дізнатися, чи вистачить їй на повернення до Англії. Матері це не сподобається, але Сабіна не думала, що жити з нею та одіозним Джастіном буде гірше, ніж стирчати тут. Це було неможливо. Навіть коли вона намагалася чинити як слід, з нею поводитися так, наче вона хибить навмисно. Їм було начхати на неї. Усе, про що вони дбали, це кляті коні та їхні дурнуваті жорсткі приписи. Сабіна могла б лежати на кухні із сокирою в голові, а вони сварили б її за те, що носить у дім робочі інструменти.

Вона роздивлялася свій квиток на пором, шукаючи телефон лінії бронювання, коли у двері м'яко постукали. Це була місіс Г.

– Чому б тобі сьогодні ввечері не піти зі мною до нашої Енні? Твоя бабуся каже, що вона не проти, та й тобі було б непогано мати поряд когось молодшого.

Сказане означало: «Мабуть, вам із твоїми бабусею й дідусем слід дати одне одному перепочинок». Але Сабіна не зважала. Усе одно краще, ніж стирчати з ними черговий вечір.

Енні була єдиною донькою місіс Г. Вона мешкала у великому фермерському будинку в глибині села, у якому тримала готель разом із чоловіком Патріком, набагато старшим за неї, письменником. («Я жодної з його книжок не прочитала: мені таке не до смаку, – зізналася місіс Г., – але кажуть, вони дуже гарні. Ну, знаєш, для інтелектуалів».) Газдівські навички Енні обнадіювали менше – якщо вірити Томові, готель славився тим, що жоден пожилець не залишався в ньому на другу ніч. Очевидно, вона багато про що забувала. Наприклад, про сніданок. Чи навіть про те, що в неї взагалі були пожилці. І дехто був проти її звички розгулювати будинком удосвіта. Але ні Том, ні місіс Г. докладно про це не розповідали.

– Вона не набагато старша за тебе. Їй двадцять сім. Нагадай, скільки тобі? А. Ну гаразд, вона таки трохи старша за тебе. Але ти її вподобаєш. Вона всім подобається. Тільки не зважай, якщо вона трохи... ну... трохи неуважна.

Повільно простуючи темною мокрою вулицею поряд із місіс Г., ховаючись разом з нею під доволі зношеною парасолькою, Сабіна була заінтригована, уявляючи собі жінку на подоби Мод Гонн[3 – Мод Гонн (1866–1953) – ірландська акторка, поетеса й журналістка, відома активістка суфражистського руху та боротьби за незалежність Ірландії.] – уся така рудоволоса, у легких спідницях, тонкою аристократичною рукою відмахується від домашніх клопотів. Ексцентричні звички Енні незрівнянно далекі від звичаїв Кілкерріону. Жінка, яка забуває приготувати сніданок, навряд захоче влаштовувати формальну вечерю, чи не так? А якщо її чоловік – письменник, то навряд чи стане обговорювати самих лише коней. Можливо, сьогодні ввечері їй вдасться розслабитися і зблиснути дотепністю в теплій компанії. Може, подивиться телевизор по-людськи. А раптом в Енні навіть є супутникове телебачення? Схоже, чимало ірландських будинків його мають. І до того ж місіс Г. сказала їй, що пізніше зазирне Том. Він часто заходив, вочевидь, просто щоб дізнатися, як «ведеться» Енні.

Але Енні, яка відчинила двері, була не зовсім тією гламурною ексцентричною пані, яку уявила Сабіна. То була низенька жіночка в завеликому светрі, з прямим руським волоссям до плечей, повними губами й великими сумними очима. Вони привітно примружилися, коли жінка простягла руку – не для того, щоб потиснути руку Сабіні, а щоб м'яко втягнути її до будинку. «І вона теж, – трохи із сумом зауважила Сабіна, – носить джинси з масмаркету».

– Сабіно! Як справи? Дякую, що зайшла. Привіт, мамо. Принесла бекон?

– Так. Покладу до холодильника.

Передпокою не було – вони ввійшли просто до вітальні, одну стіну якої майже цілком заповнював старий кам'яний камін, де шалено палахкотіли дрова. Дві довгі, трохи обшарпані блакитні канапи стояли під прямим кутом до нього, а між ними – кавовий столик, завантажений величезними нетривкими стосами часописів і книжок. Зараз, коли вона придивилася краще, книжки були скрізь. Вони нерівномірними грудями лежали вздовж усіх стін на просілих полицях, і під табуретами, і під столами.

– Це Патріка, – сказала Енні з кухонної зони на іншому кінці кімнати. – Він пише чудові книжки.

– Енні? Що ти приготувала на вечерю? – Місіс Г. відійшла від холодильника й озирнулася навколо, ніби очікуючи побачити, як якась пательня шкварчить на плиті.

Енні потерла чоло, насупившись.

– А, мамо, пробач. Зовсім вилетіло з голови. Можемо сунути щось до мікрохвильовки.

– Не можемо, – обурилася місіс Г. – Не дозволю, щоб Сабіна повернулася до великого будинку й розповіла, що ми так і не нагодували її як слід.

– Я такого не казатиму, – запевнила Сабіна, якій насправді було байдуже. – Усе одно я не настільки голодна.

- Така кошава дівчинка. Та взагалі подивіться обидві на себе. Я на собаці м'ясника більше м'яса бачила. Енні, сідай та побалакай із Сабіною, а я зроблю нам кілька відбивних. Поклала трохи в морозилку пару тижнів тому.

- Я... я взагалі-то м'яса не їм, - обережно зауважила Сабіна.

- Ні, ні. Звісно, не їси. Ну, добре. Ти можеш їсти овочі. А до них ми зробимо тобі бутерброд із сиром. Так годиться?

Енні змовницьки всміхнулася Сабіні й жестом запросила її сідати. Говорила вона небагато, але так, що це схиляло до відвертості, і вже скоро Сабіна звірялась їй у тих численних нещастях і несправедливостях, яких зазнавала в Кілкерріоні. Розповіла Енні про нескінченні правила й настанови й що абсолютно неможливо пам'ятати їх усі. Розповіла, як до безглуздя важко спілкуватися з бабусею та дідусем і які вони безнадійно старомодні. Розповіла, якою чужинкою почувається серед усіх тих одержимих вершників і як скучила за своїми друзями й телеком, і за своїм будинком, і за всіма своїми речами, як-от диски та комп'ютер. Енні лише слухала та з розумінням кивала, тож незабаром Сабіна запідозрила, що багато чого жінка вже чула від місіс Г. Від цього вона лише сильніше відчула себе жертвою. Певно, вона і є жертва, міркувала Сабіна, якщо про неї говорять у співчутливих тонах.

- А чому твоя мама не тут, Сабіно? Працює?

Сабіна на мить застигла, не знаючи, наскільки відвертою слід бути. Вони непогані люди, та вона їх ледве знає. До того ж донька все-таки не хотіла пащекувати про матір.

- Так, - збрехала дівчинка. - Хотіла приїхати, але була надто зайнята.

- Чим вона тепер займається? - спитала місіс Г. - Я так давно її не бачила.

- Вона пише. - Сабіна зробила паузу. - Не книжки й тому подібне, лише статті до газет. Про родини.

- Які-небудь старі родини? - Місіс Г. сунула тацю з іжею в духовку.

- Не зовсім. Про родинне життя взагалі. Проблеми та все інше.

- Звучить дуже до речі, - зауважила місіс Г.

- Ти, певно, сумуєш за нею, - мовила Енні.

- Тобто?

- За твоєю мамою. Ти, мабуть, скучила за нею. Адже вона так далеко, та й узагалі.

- Трохи. - Вона завагалася, а тоді сміливо додала: - Насправді ми не такі вже й близькі.

- Але ж вона твоя мама. Ви маєте бути близькі.

І раптом з неоясненої причини очі Енні наповнилися сльозами.

Сабіна із жахом дивилася на неї, намагаючись збагнути, що такого вона сказала, щоб викликати таку реакцію. Місіс Г., різко глянувши на доньку, гукнула:

– Сабіно, я знайшла трохи риби в морозилці. Що скажеш, якщо я приготую її в масляному соусі? Може, допоможеш мені розморозити її в мікрохвильовці? Енні, люба, чому б тобі не піти привести Патріка? Скажи йому, що ми їстимемо за двадцять хвилин.

Сабіна повільно встала і, намагаючись надто відверто не витріщатися на Енні, підійшла до кухні.

Після того Енні з пів години була дуже мовчазною. Вона майже не говорила за вечерею, її чоловік теж був небалакучий, тож підтримувати розмову залишалося місіс Г. і Сабіні, яка дещо нервувалася. Патрік не належав до письменників того типу, який вона собі уявляла, – худих і замордованих, а був великим чолов'ягою з грудьми колесом і грубуватими рисами обличчя, зі зморшками, які борознами пролягали через його чоло й по краях губ. Утім, м'який та послужливий, справляв ненав'язливе враження інтелектуала, від чого Сабіна трохи губилася і відчувала, що майже всі її слова звучать банально чи по-дурному.

– Як тобі вечеря, Патріку? Добре? Боюсь, приготовано трохи наспіх.

– Вона чудова, мем, – відповів він. – Добрий шматок ягнятини.

Сабіні, яка впіймала себе на тому, що витріщається на Енні, важко було уявити їх двох разом. Він такий великий і суворий на вигляд, а вона така змарніла й безтілесна, наче млявий вітерець може запросто підхопити її та віднести геть. І все ж Патрік явно обожнював її: попри його небагатослівність Сабіна помітила, як він двічі торкався її руки, а одного разу погладив її ший повільними, сповненими любові рухами.

– До вас хто-небудь приїздить на вихідних? – спитала місіс Г., беручи ножом і виделкою одну зі своїх відбивних та кладучи на й без того повну тарілку Патріка.

Патрік подивився на Енні, а тоді знову на тещу.

– Не думаю, що хтось резервував номер. Я гадав, ми з Енні могли б з'їздити до Голвея, просто розвіятись.

– Голвей! – вигукнула місіс Г. – Лох-Інах, там є така прекрасна місцина. Ми з твоїм батьком колись щороку їздили туди відпочивати, коли ти була зовсім маленькою, Енні. Погода чомусь завжди була жахлива, але ти любила її. Ми купили тобі ті блискучі гумові чоботи, пам'ятаєш, і ти ганяла по воді туди-сюди цілий день.

Енні не підводила очей.

На мить занурившись у щасливі спогади про минуле, місіс Г. продовжила:

– Однієї ночі ти навіть наполягла, що спатимеш у них, так сильно їх полюбила. Уранці твоє ліжко було повне піску, і мені довелося витрушувати твої простирадла крізь вікно! Ох, мила. Тобі було лише три рочки.

Енні метнула різкий погляд на матір, яка раптом змовкла. Кілька хвилин чути було лише гул і тріскіт вогню, віддалений стукіт дощу по підвіконню. Споглядаючи за цим, Сабіна знов озирнулась на Енні, гадаючи, що такого жакливого сказала місіс Г. Але Енні лише знов опустила очі й відштовхнула свою напівповну тарілку на середину стола. Як не дивно, місіс Г. начебто не зважила на це. Просто чекала, доки впевнилася, що всі доїли, а тоді почала збирати посуд. Без того надриву з підтекстом «Я роблю це, щоб до тебе дійшло», як у Кейт, коли Сабіна грубила їй. Вона зовсім не здавалась ображеною, наче все, що турбувало її зараз, це подальша доля тарілок.

– Не обов’язково до Голвея, – м’яко запропонував Патрік на вухо дружині. – Можна поїхати до Дубліна. Відпочити в місті. Наразі там має бути дуже весело.

Запала коротка пауза.

– Може, іншим разом, гаразд? – Енні погладила чоловіка по плечу, встала й без пояснень вийшла з кімнати.

Місіс Г. відсунула стілець і попрямувала до кухні.

– Отже, Сабіно, з’їси щось на десерт? Ми маємо трохи яблучного пирога, можу підігріти в мікрохвильовці. Або шоколадне морозиво. Закладаюся, ти не відмовишся від морозива. Правду кажу?

Вона не дала Сабіні часу спитати себе, що відбувається. Патрік після сердечного поцілунку в щоку від тещі теж вийшов з кімнати, однак кивнув на запитання про десерт, а це означало, що скоро він повернеться. І в цей ніяковий момент двері відчинилися й увійшов Том. Вітер віяв за ним слідом, його дощовик був лискучим від зливи. Сабіна мало не кинулася вітати його: вона вже почувалася трохи незручно.

– Я пропустив вечерю? Одна з тих халабуд протікає, тож я подумав: треба залишитись і прибити до даху брезент, перш ніж піду. Брудно там, – сказав він.

– Сідай, любий, сідай. Повісь дощовика он на той стілець. Твоя вечеря в духовці. Ягнячі відбивні тебе влаштують?

Атмосфера в кімнаті миттєво зробилася розслабленою, вільнішою, і Сабіна відкинулася на своєму стільці. Здавалося, Том завжди розряджав напругу. Вона всміхнулася йому, і він усміхнувся у відповідь.

– То як, тобі вдалося подивитися щось хороше по телеку, Сабіно?

Сабіна подивилася на місіс Г.

– Я прийшла не для того, щоб просто дивитися телек. Я прийшла побачитися... з усіма.

– А, ти щось хотіла подивитися, люба? Правду кажучи, з тією вечерею та всім іншим я про це майже не подумала. Що ж, увімкнімо його, доки їмо наш десерт, гаразд? Там може бути якийсь фільм, чи не так?

Вони по-компанійськи перемикали канали, доки Том накинувся на їжу. Той їв жадібно, не підводячи голови, його ніж і виделка працювали в тандемі, згрібаючи їжу йому до рота – так ідять брати й сестри у великих родинах, не бажаючи прогавити свою частину добавки. Місіс Г. кивала й усміхалася з мовчазним задоволенням. Вона явно любила свого племінника – дивилася на нього, наче на улюбленого сина. Спостерігаючи за цим у теплій кімнаті, на повний шлунок і під віддалений рев вітру й дощу надворі, Сабіна відчула жаль, що бабусин дім не може бути так само привітним і теплим, як цей. Вона навіть не знала цих людей, а вже з відразою думала про повернення до Кілкерріону.

Вона підвела очі, коли знов увійшла Енні, усміхаючись. Патрік стояв поряд з нею, трохи схвильований.

– Привіт, Томчику, – проказала Енні, куйовдячи волосся Тома. – Як поживає мій улюблений двокрідний братик? Вигляд у тебе, мов у втопленого щура.

– Може, тобі спробувати іноді виходити з дому, – відповів Том, простягаючи їй долоню для рукостискання. – Це називається погода.

Так само всміхаючись, Енні знову сіла до стола. Патрік сів поряд, не зводячи очей із дружини. Він не торкався свого десерту.

– Де ти був цілий тиждень? – спитала Енні Тома. – Від тебе ні слуху ні духу.

– Бігав скрізь, – відповів він. – Клопітка пора року. Готував коней до початку сезону. Усе гаразд, Патріку?

– Завжди ти зі своїми кіньми. Хочеш знайти собі подружку, то почни цікавитися чимось нормальним. Що сталося з тією дівчиною з ресторану? Вона була ніврочу.

Том не звів голови від їжі.

– Не мій тип.

– А хто твій тип?

– Не вона.

Місіс Г., протираючи поверхні в кухні, вибухнула сміхом.

– Ти вже мала б знати, Енні. З Тома ні слова не витягнеш. Може, у нього вдома дружина й шестеро дітей, а його власні родичі нічого про те не відатимуть. Ти колись зустрічала такого хлопця, а, Сабіно?

Сабіна впіймала себе на тому, що червоніє. На щастя, ніхто не помітив.

- Твоя біда в тому, що ти надто перебірливий, - сказала Енні, розмазуючи своє підтале морозиво по тарілці.

- Можливо.

Місіс Г. кілька разів глянула на доньку, але не зауважила щодо її короткої відсутності. Вона взялася мити посуд, відкинувши несміливу пропозицію Сабіни допомогти.

- Сиди. Ти наша гостя.

- А, не кажіть так, мем. Ви змусите її почуватись однією з нічників.

Сабіна глянула на Тома за роз'ясненням.

- Нічників. Тих, що зупиняються на ніч, - пояснив Патрік. - Тих, що сплячуть за проживання.

- Я гадав, вони ваші бранці, - мовив Том. - Ви ж не хочете сказати, що ще й змушуєте їх платити?

- Ти не гостя, - заперечила Енні, не звертаючи на нього уваги й кладучи руку на плече Сабіни. - Ти з Беллентайнів, тож майже член родини. І можеш приходити в будь-який час. Мені б не завадило товариство.

Її усмішка була широко теплою.

Місіс Г. кивнула, ніби підтверджуючи це.

- Хочеш чашку чаю, Патріку? Можу віднести тобі нагору, якщо працюєш.

- Дякую, мем. Мені вистачить вина тут. Томе, у тебе є що пити?

Сабіна хотіла була передати йому пляшку вина, але не встигла дотягнутися до неї, як місіс Г. подала йому склянку апельсинового соку, яку він узяв і жадібно осушив.

- А я вип'ю ще. - Енні озирнулася. - Куди подівся мій келих?

- Я його вимила, - сказала місіс Г.

- Ну то можеш дати мені інший. Я ще не доїла.

- Як просувається книга? - спитав Том.

Патрік похитав головою.

- Наразі трохи буксує, якщо чесно.

- Не знаю, як ти це робиш, сидиш там один день у день, - похитала головою місіс Г. - Я б збожеволіла від нудьги. Ніяких людей, нема з ким поговорити, лише ті персонажі у твоїй голові. Дивно, як ти ще не схибнув... Ну гаразд, я закінчила. За хвилину піду. Твій батько сьогодні ввечері у своєму клубі, хочу повернутися, перш ніж він буде вдома.

- На зустріч із вашим любим, мамо? - Патрік встав і подав їй її пальто. - Не турбуйтеся. Ми ні слова не скажемо.

- Їй подобається вітати його вдома, - сказав Том, спантеличено хитаючи головою.

- Якщо мені подобається вітати свого чоловіка вдома, то це нікого, крім нас, не стосується, - відрізала жінка, злегка рожевіючи.

- І сусідів, - додав Патрік, усміхаючись Томові. - Бідолахи.

- Ох ти ж негіднику, Патріку Конноллі, - пробурмотіла місіс Г., тепер уже яскраво рожева. - Проведіть хтось Сабіну додому, гаразд? Не хочу, щоб вона блукала тією темною дорогою сама.

- Тут лише якихось сто метрів. Доберуся, чесно, - спробувала відкараскатися Сабіна, яку зачепив натяк на її вік.

- Не турбуйтеся, - запевнив Том. - Виженемо її одразу після закриття.

- Дякую за вечерю, мамо, - сказала Енні, підводячи її до дверей і цілючи. Тепер вона постійно всміхалася м'якою, ніжною усмішкою, хоч ця усмішка так і не сягала її очей. Одразу за тим Патрік ніжно поцілував свою дружину, а тоді повільно побрів нагору. Вона неуважно погладила його у відповідь, як дитину.

Сабіна дивилася, як Енні зачинила двері за матір'ю, а тоді нерухомо стояла посеред кімнати, ніби не знаючи, куди себе подіти. За кілька секунд вона підійшла до дивана й впала на нього, підібгавши коліна під підборіддя.

- Гаразд, Сабіно, чому б тобі не знайти якийсь фільм чи ще щось? - спитала вона, раптом здаючись безнадійно втомленою. - І поговоріть удвох. Сподіваюся, ви не проти, але я, мабуть, просто поваляюся тут. Сьогодні геть не здатна розмовляти.

* * *

- Твоя подруга Мелісса телефонувала. Хотіла знати, чи ти підеш на її вечірку з нагоди п'ятнадцятиріччя. Я сказала їй, що не знаю, повернешся ти до того чи ні.

- О.

- А Геббельса знудило в тебе в кімнаті, але я віднесла твій килим до хімчистки, і там кажуть, що це не проблема.

- З ним усе добре?

- Усе чудово. Це лише тому, що в мене скінчилася котяча іжа й він вижер бляшанку тунця.

- Не можна годувати його тунцем.

– Знаю, серденько, але крамниця на розі була зачинена, а я не могла дивитися, як він голодує. Він нормально його сприймає, якщо не їсть так швидко.

Сабіна телефонувала матері вчора з наміром випросити в неї достатньо грошей, щоб повернутися додому. Збиралася сказати, що любить її та шкодує, що була таким стервом, і буде краще, якщо вона просто поїде, бо знає, що не витримає, якщо застрягне тут, і впевнена, що мама зрозуміє.

Але вони розмовляли телефоном уже сім хвилин, – мати явно була здивована тим, що донька залишила їй «термінове» повідомлення з проханням передзвонити, – і все ж Сабіна не могла знайти слів. Вона хотіла повернутися, справді хотіла, але після минулого вечора в будинку Енні це бажання вже не було таким нагальним. І вона збагнула, що десь у глибині душі досі злиться через Джеффа та Джастіна. І було так важко надміру чемно говорити зі своєю матір'ю. Кейт зовсім розчулилася та наговорила багато всього у відповідь, і під кінець Сабіна навіть пошкодувала про сказане й відчула, що трохи сердиться, наче аж занадто себе викрила. Її мати нізащо не зможе лишити все як є.

– Отже... чим ти там займаєшся? Бабуся вже змусила тебе їздити верхи?

– Ні. І я не збираюся.

– Що ж ти робиш там сама із собою?

Сабіна пригадала коробку зі світлинами, яку заново переглядала того ранку, доки бабуся ходила до крамниці, і ті знайдені фотографії, на яких її мати – маленька дівчинка з китайським хлопчиком. Пригадала будинок Енні й те, як Енні просто заснула в неї на очах учора ввечері, так раптово, наче їй було байдуже, що подумают про це інші. Пригадала, як Том спитав щось аж надто збентеженим тоном, чим займається тепер її мати.

– Нічого, – сказала вона.

3

Кіт Геббельс сидів на стовпі воріт, мов кам'яний сторож, і його трохи здиблене хутро було наче рельєфний покажчик зимних температур надворі. Через дорогу містер Огонай у вовняній шапці трудився над своєю автівкою, як робив часто, – рішуче залізав під капот, мов цирковий приборкувач у пашу лева, а потім виринав звідти й скорботно витирив руки шматком тканини, ніби набираючись сміливості зробити це знову. Між сміттевими баками, більшість яких досі стояли біля бордюру, покинуті після ранкового вивозу, два пакети з-під чипсів ганялись один за одним піщаними колами.

Чи вам колись спадало на думку, що ви й ваша дитина говорите різними мовами? Що ж, згідно з новим дослідженням зі Швейцарії, це може бути так.

У звіті, здатному спричинити хвилю тихеньких «Я так і знав» у вітальнях по всій Європі, соціальні психологи із Женевського університету стверджують: те, що кажуть батьки, і те, що чують діти, – часто дві різні речі.

Агнес у тонкому синьому пальті, повільно просуваючись повз нього за допомогою своїх нових алюмінієвих ходунків, зупинилась і заговорила до містера Огоная, а той сумно знизав плечима, жестом указуючи на свій двигун. Доки вони розмовляли, холодне повітря перед ними тверділо маленькими грибоподібними хмаринками, наче паузи в розмові в очікуванні, що їх заповнять.

«Батьки дуже рідко уявляють себе на місці своїх дітей, – стверджує професор Фрідріх Ансбульгер, який очолював дослідження 2000 родин. – А якби вони це робили, то розуміли б, чому їхні діти так часто зневажають їхні настанови. Це не обов'язково непослух – просто вони не відповідають їхньому альтернативному напрямові логіки».

Кейт зітхнула й змусила себе знову подивитись у комп'ютер. Знадобилася майже година, щоб написати три абзаци. Такими темпами вона зароблятиме за годину стільки, що навіть цеховий робітник у Бангладеші був би шокований.

Жінці з її уявою неважко було надумати собі причин, чому вона не здатна працювати останніми днями. Для початку в будинку було надто тихо. Хоча Сабіна рідко бувала вдома, Кейт усвідомила, що їхній дім здається на диво вимерлим, коли знаєш, що вхідні двері не грюкнуть і вона не почує знайомих кроків, які бадьоро протупотять сходами нагору, скрипіння дверей спальні, які зачиняють, а потім – приглушеного гупання басів якогось нестерпного музичного гурту. І лише раз у раз – буркотливого привітання.

Далі – центральне опалення, через несправність якого вона мусила кутатися в кілька шарів одягу, мов жебрачка, і над яким слюсар лише похитав головою з виразом співчутливої відмови, зовсім як у містера Огоная, пообіцявши повернутися з потрібною запчастиною. То було три дні тому.

Далі – цей дурнуватий текст, що вперто відмовлявся писатися сам. У вдалі дні Кейт здатна була видавати по дві статті на вісімсот слів іше до обіду. Сьогодні був не той день: контактні особи ніяк не передзвонювали, слова незграбно ковзали по сторінці. Рівень мотивації Кейт просідав під її жалем до самої себе.

Адже це був перший тиждень у її дорослому житті, коли вона опинилася буквально сама. Сабіна завжди була поряд, а коли від'їздила в шкільні подорожі чи кудись із друзями, поряд був Джефф, а до того – Джим. Вона завжди знала, що під вечір з нею буде хтось, із ким можна розділити тарілку спагеті, пляшку вина та обговорити події за день. Тепер же Джеффа

не було, Джастін перебував у відрядженні й точно не знав, коли повернеться, а Сабіна в Ірландії, явно налаштована розмовляти з нею якнайменше. І все це – з її власної провини.

Уже всоте вона намагалася не думати про те, як Джефф за лічені години полагодив би центральне опалення. Він завжди був практичною людиною. Мав номери, за якими можна було викликати надійних майстрів – його давніх знайомих. Ті охоче робили їм послугу і в нагороду одержували щедру «скляночку», як завжди химерно називав це Джефф. Коли він уперше попросив Кейт налити їхньому електрикові «скляночку», вона налила тому води, і двійко чоловіків сумно всміхнулись одне одному, а тоді розсміялися фамільярно і в дусі «Ми, хлопці, усі заодно». Тоді вона це ненавиділа, убачаючи в цьому підтвердження якоїсь очевидної наївності з її боку. Тепер, у вистудженому домі, маючи можливість озирнутися назад, уважала це доволі милим. Але просити Джеффа вона не могла. А Джастін, як той із жалем повідомив її, «не займався хатніми справами».

Власне, за три місяці їхніх стосунків речей, якими «не займався» Джастін, ставало все більше. Він не телефонував щовечора, коли вони були порізно. («Послухай, серденько, це не завжди можливо. Мій мобільний завжди сідає. І якщо ми працюємо допізна або застрягли десь у чорта на рогах, то останнє, що я можу, це вишукувати телефонну будку».) Він не погоджувався жити разом. («Мені подобається те, що ми маємо. Я не хочу псувати цього».) І не будував планів на майбутнє («Ти найдивовижніша жінка з усіх, кого я знав. Я хочу бути з тобою, як ніколи ні з ким не хотів. Цього наразі має вистачити»). Сліпо втупившись в екран, Кейт змушувала себе зосередитися на тому, що він усе ж робив, і лаяла себе за те, що вишукує проблеми. Він же кохає її, чи не так? Він постійно каже їй про це.

Агнес досі стійко штовхала перед собою ходунки до рогу будівлі, і її біла пухнаста голова теліпалася на слабкій шиї, наче кульбаба на вітру. Певно, прямує до «Кафе Луїса» на центральній вулиці, куди щодня з невтомною регулярністю прибуває о дванадцятій сорок п'ять, щоб пообідати своєю яечнею та смаженою картоплею із чаєм і посміятися над таблоїдами на самоті. Після того залежно від дня тижня вона помандрює або до зали для гри в бінго, або до пункту довіри, або до бібліотеки й повернеться додому лише після зачинення установи. Лише проживши кілька років поряд з Агнес, Кейт виявила, що за привабливо компанійським стилем життя сусідки ховається неспроможність як слід опалювати свою двоповерхову квартиру. «Ну ж бо, – казала собі вона, заспокоєна своїм раптовим співчуттям, – допиши цей текст, або доведеться кудись іти».

Може, уся ця самота на краще – сьогодні ввечері Джефф востаннє зайде по свої речі, а після катастрофічної його першої зустрічі із Джастіном вона не витримає, якщо ті зійдуться знову. І без того важко буде бачити самого Джеффа.

Кейт сиділа, дивлячись на слова перед собою, і зважувала два однаково непривабливі варіанти продовження цього дня. Потім змінила окуляри на контактні лінзи, додала ще один шар одягу і з глибоким та недобрим передчуттям попрямувала до громадського центру.

* * *

- Ти не могла б підсунути сюди ці столи, ті, що біля дверей? Не думаю, що тут вистачить на всіх.

Меггі Чун стояла, кутаючись у свій пуховик, посеред громадського залу, яким гуляли протяги, і диригувала пересовуванням меблів, як п'яний полісмен скеровує дорожній рух. Її брови зосереджено супилися, вона виразно жестикулювала, а тоді швидко передумувала й посилала Кейт або одну зі студенток з їхнім скрипучим вантажем пластикових столиків чи стільців назад через кімнату, намагаючись вирішити, як найкраще всіх розсадити.

Позаду неї, скупчившись у коло, голосно й самозабутньо балакала по-кантонськи група китаянок, поринувши в схожу на доміно гру. На протилежних кінцях кімнати, біля стариганів, які сьорбали жасминовий чай із пластикових чашечок, стояли дві молоді жінки, обидві мовчазні й нещасні, як їхні діти, і не звертали уваги ні одна на одну, ні на самотнього молодшого чоловіка, що стояв між ними.

- Стільців не вистачить, як не розставляй, - протягнув менеджер Ён після швидкої серії розумових обчислень.

- Помічники можуть істи стоячи, - сказала Меггі.

- І все одно буде важко. Мабуть, слід зробити дві зміни.

Пригнічене обличчя Ёна й сіра вітальня наочно демонстрували труднощі компромісного існування державним коштом.

- Краще втиснути всіх, ніж робити два заходи, - зауважила Меггі. - Так буде тепліше.

- Пробач за опалення, - уже вп'яте перепросив Ён. - Це все урізаний бюджет. Мусимо зберігати те, що маємо, для стареньких і для молодих матусь у вівторки й п'ятниці.

Кейт, уже розігріта докладеними зусиллями, відтягла свої два столи через кімнату й за наказом Меггі втиснула їх у коло інших біля кухні. Попри впевненість подруги, вона не уявляла, як усі зможуть обідати одночасно. Але Меггі стояла на своєму: ця група має налагоджувати зв'язки між старими й молодими, між новоприбулими й тими, хто вже обжився, і немає сенсу активно гуртувати людей, аби лише потім розділити їх.

- До того ж, - підбадьорила вона, - це наша культура. Усі ідять разом.

Кейт не стала зауважувати, що культура, на яку так багато посилається Меггі, - явище розтягне й містить походи до «Макдональдзу» із синами, обіди в робочу перерву із чоловіком-лікарем, який працював за ненормованим графіком у місцевій лікарні, і віддану любов до серіалу «Вулиця коронації». Не було сенсу сперечатися з Меггі: мов політик, що добряче напрактикувався, вона просто «не чула» того, що не вкладалося в її теперішній світогляд, і заново бадьоро декларувала власні погляди, наче ті взагалі не підлягали сумнівам.

– Ось! Готово! – вигукнула вона кількома хвилинами пізніше. – І можемо так і лишити ці столи на потім. Я казала вам, що вмовила одного з викладачів школи Браунлі приходити й займатися з нами читанням і письмом? Якщо побачу ще одну заяву на отримання житлової субсидії, то напевно помру!

– Якщо я анітрохи не просунуся із заявою містера Їпа, то, гадаю, він потурбується, щоб помер я, – пробубонів Єн. Це був максимум, на який могло спромогтися його почуття гумору, і Меггі з Кейт чемно всміхнулися.

– Ти ж не хочеш сказати, що її знов відіслали назад?

– Учетверте. Я б не зважав, але це я її заповнюю. Якщо я не можу цього зробити після одинадцяти років роботи в раді, як у біса цього можна очікувати від інших?

Кейт стала добровільною помічницею у Східній інформаційно-освітній групі Дальстону й Гекні майже за рік до того, як пішов Джефф. Якось увечері, виринувши зі сторінок «Американського журналу прикладної психіатрії», він примружив очі й поскаржився на приголомшливо високий рівень психічних захворювань в іммігрантів, спричинений ізоляцією, відчуженням і расизмом міського працевлаштування, а відтак заговорив про роботу Меггі, яка намагалася побороти це. Кейт була здивована тим, як глибоко Меггі була задіяна в процесі: попри тривалу дружбу, їхні розмови здебільшого сходили до теми партнерів і дітей. Джефф знову заговорив про це, коли Меггі та Геміш прийшли до них на вечерю, і виявилось, що стриманість Меггі – лише наслідок помітного незацікавлення з боку самої Кейт. А тоді Меггі швидко витягнула з Кейт кволу обіцянку прийти й допомогти.

– Не знаю, що я могла б робити, – сказала вона, не впевнена, чи справді цього хоче.

Проте коли Меггі дізналася, що ранні роки Кейт минули в Гонконзі, шляхів для відступу не лишилося.

– Боже мій, жінко, та ти знаєшся на китайській культурі! – вигукнула вона. – Ти майже китаянка!

І не зважила на заперечення Кейт, що, відколи тій минуло вісім років, її «культура» складалася зі школи-пансіону в Шропширі й сільського життя в Південній Ірландії.

– То й що? – відповіла вона. – А я ніколи не жила східніше від Тейдон-Бойс.

Навіть по стількох місяцях реальної допомоги від Кейт було небагато. На відміну від інших волонтерів, вона не володіла мовою, не вміла готувати й не могла впоратися з кафкіанськими вимогами оформлення заяв на соцзабезпечення. Усе, що вона могла запропонувати, це допомогу на уроках читання та свою фізичну присутність. Але Меггі, здавалося, не зважала. І щось у цьому насправді подобалося Кейт: спостерігаючи, як кухар-волонтер з місцевого ресторану готує автентичні китайські страви на маленькій кухні центру, дивлячись, як старші люди здаються настільки ближчими й бадьорішими за своїх європейських однолітків, вона насолоджувалася цими короткими зануреннями в інший світ. Їй подобалось, як Меггі перемикалася,

наче фотонегатив, з англійської на китайську, як збирала навколо себе цих розрізнених людей, зводячи їх разом широю силою власної людяності. І в якийсь неприродний спосіб робота в групі допомогла їй полегшити біль, який вона відчувала після розставання із Джеффом, неначе була можливістю раз на тиждень отримати трохи спокути за свої гріхи. Зазвичай це працювало.

– Не думала, що ти прийдеш сьогодні, – сказала Меггі, раптом виростаючи поряд з її плечем. Через невеликий зріст ту можна було бачити тільки з такого ракурсу, незважаючи на підбори-шпильки, що люб'язно додавали їй кілька сантиметрів.

– Я мало не залишилася вдома, – зізналася Кейт. – Насправді я не в гуморі.

– Завжди краще виходити кудись, якщо відчуваєшся нещасною. Подалі від газових духовок. А, ні, у тебе ж електрична? Поговоримо за обідом.

– Не знаю, чи збираюся я залишитися на обід.

Меггі не слухала.

– Поглянь-но на них! Їм треба поговорити! – вигукнула вона, тягнучи Кейт убік і вказуючи на одну з мовчазних юних матерів. – Двое молодих дівчат, двое немовлят. Абсолютне безглуздя, що вони обидві сидять мовчки. Ми мусимо розговорити їх. Зверни увагу на цю, треба вмовити її зробити дитині щеплення. Вона тут уже майже пів року, але дурне дівчисько ніяк не піде до медичного центру.

Через чотири тижні після того, як чоловік привіз її до Англії, розповіла Меггі, він пішов, сказавши їй, що збирається заробити трохи грошей. Окрім непідтвердженої появи в Ноттінгемі то було востаннє, коли вона про нього чула. Вона мала дозвіл залишитися в країні, але мешкала в комунальній квартирі, не мала роботи й достатньо грошей, щоб повернутися додому.

– Їй просто треба звикнути говорити з людьми. Трохи відкритися. Піди й побалакай з нею, доки я перевірю, як там обід, – наказала Меггі й квапливо пішла.

Робота в центрі зазвичай допомагала Кейт відкладати власні проблеми на потім, але сьогодні вона весь ранок сумнівалася, чи треба сюди приходити: похмурий настрій, що його спричинила неприродна тиша в неї вдома, парадоксально майже позбавив її апетиту до товариства. Сабіна якось розповіла, що її однокласниць поділяють на «воронок» і «запальничок». «Запальничками» кликали тих популярних дівчат, які виявляють цікавість та ентузіазм, збираючи людей навколо себе, а «воронками»... ну, «воронками» – тих, хто висмоктував атмосферу й доброзичливість, наче пілотят. Сьогодні, думала Кейт, вона точно «воронка».

«Воронка», яка мала бути «запальничкою». Шаркаючи ногами, немов школярка, Кейт повільно підійшла до молодої дівчини, яка обм'якло сиділа у своїй дешевій куртці з каптуром і гумових черевиках. Від неї стійко відгонило нещастям. Кейт не уявляла, чим може допомогти перед лицем такого колосального відчаю. До того ж Меггі знала, що дівчина не розмовляє англійською. Але з начальницьким фанатизмом учительки недільної школи очікувала, що люди із цим упораються. Хто має волю, той знайде шлях.

Кейт глибоко вдихнула, зупинилася недалеко від молодої дівчини, даючи тій час помітити її наближення, а тоді всміхнулась і жестом указала на немовля.

– Привіт, – промовила вона. – Я Кейт.

Дівчина з волоссям, зібраним у кінський хвіст, і легкими синюватими тінями під очима, що свідчили про дещо більше, ніж типове недосипання молодої матері, тупо глянула на неї, а тоді озирнулася, шукаючи Меггі чи когось із китайських помічників.

– Кейт, – повторила жінка, указуючи на себе та відчуваючи, що говорить надто голосно, наче недоумок-колоніст, який гадає, що лише крик допоможе тубільцям його зрозуміти.

Дівчина дивилася на неї, широко розплющивши очі й чекаючи. Жестом кволим, як вона сама, похитала головою.

Кейт глибоко зітхнула. Що, власне, їй треба робити? Зазвичай це вона почувалася не у своїй тарілці, тому не володіла даром миттєво розслабляти людей.

– Я Кейт. Я вам допоможу, – безпорадно мовила вона. А потім: – Як вас звати?

Тишу у відповідь перервав вибух сміху з іншого боку кімнати й швидкий дріб розсипаного по скатертині доміно. Старші гравці закінчили свою гру. Меггі рухалася поміж них, вигукуючи вітання китайською, і її гладеньке чорне волосся затуляло обличчя, коли вона нахилялася перевірити дошку.

Кейт знов обернулася до дівчини, намагаючись зберегти усмішку.

– Хлопчик чи дівчинка? – спитала вона, указуючи на немовля, чие заснуле обличчя було ледь видно під шарами пожертвованого одягу. – Хлопчик? – Вона махнула в бік чоловіка, що сидів поряд, і той глянув на неї з недовірою. – Або дівчинка? – І вказала на себе. О боже, вона говорить, як ідіотка. Усмішку ставало вже боляче утримувати. Вона підступила ближче до дитини.

– У вас гарний малюк.

Справді гарний. Усі вони гарні, коли сплять.

Дівчина подивилася на свою дитину, потім знову на Кейт, пригорнувши малюка трохи тісніше до себе.

«Треба облишити це, – подумала Кейт. – Я просто вкажу їй на стіл з їжею, а далі нехай Меггі. Я просто для цього не годжуся». На мить вона з тугою пригадала свій порожній будинок. А тоді раптом два слова спливали в її пам'яті, мов відлуння з підсвідомості: два слова з її дитинства, які м'яким шепотом злітали з губ її доглядальниці.

– Хоу лен, – сказала вона, указуючи на дитину. А тоді гучніше: – Хоу лен.

Дівчина опустила погляд на дитину й знову відсунулася. Злегка насупилася, наче нездатна повірити в те, що їй кажуть.

– Ваша дитина. Хоу лен.

Два ніжні, м'які слова – «дуже красивий». Міжнародна мова лестощів.

Кейт відчула наплив теплоти. Зрештою їй удалося. Вона порилася в пам'яті, намагаючись пригадати, чи вдалося їй правильно вимовити тони.

– Хоу лен. Дуже красивий, – повторила вона знову, усміхаючись із доброзичливим захватом.

А тоді в неї за спиною постала Меггі.

– Що ти робиш із бідолошною дівчиною? – спитала вона. – Вона не розмовляє кантонською. Вона з материка, дурна жінко. І розмовляє мандаринською. Вона гадки не має, про що ти торочиш.

* * *

Високий і стрункий випускник державного інституту, Геміш був несподіваним партнером для Меггі. Люди казали так усі вісімнадцять років, що вони були одружені. Не лише через зріст Меггі, її темну земну звабливість проти його блідої безтілесності або її китайську галасливу спонтанність та емоції її дітей проти північноєвропейської врівноваженості Геміша. Просто здавалося, що її забагато для нього. Забагато майже для всіх, хто спадав на думку Кейт, якщо вже говорити про це. Надто галаслива, надто прямолінійна, надто самовпевнена. Кейт була щиро переконана, що та ні на йоту не змінилася з підліткових років. Ось чому Геміш обожнював її.

Кейт, з іншого боку, змінювалася майже з кожним чоловіком, з яким колись була. Саме ті зміни, які викликали в ній чоловіки, і визначали, як глибоко вона в них закохувалася. Із Джимом вона була матуся-вогонь, насолоджувалася тією невимушено-лагідною манерою, у якій він поводився з нею та її донькою, тим, як спочатку після народження Сабіни не до кінця ототожнювала себе зі статусом «матусі». Тоді вона думала, що він повертав їй трохи юності, поліпшував їй настрій, звільняв від турбот. Навчав її сексу. Але потім, коли все пішло не так, вона зробилася підозріливою, зненавиділа людину, на яку він її перетворив. Зненавиділа бути цією параноїдальною, нещасною, жалюгідною особою, яка благає про правду й відчайдушно змінює зовнішність у намаганні знов відвоювати його увагу в невидимій загрози. А коли він пішов, її сум був обарвлений полегшенням, що більше не треба намагатися.

Коли Джефф переїхав до неї, вона була вже старшою, мудрішою в коханні. Йому вона не віддавала стільки ж, усвідомлюючи потребу щось залишати для себе. А він віддавав їй усе – принаймні все, що мав. Із Джеффом вона подорослішала. Він розширював її свідомість, розмовляв з нею про політику й суспільство та змушував старанніше придивлятися до несправедливостей навколо. «Якщо комфорт переважає пристрасть, це добре», – казала вона собі. Мабуть, їй краще з тим, з ким її життя стабільне. Із Джеффом вона навчилася застосовувати мозок і завдяки цьому відчувала, що дорослішає. А

ще він був такий милий із Сабіною, ніколи не намагався тиснути на неї чи грати в «татуся», а просто забезпечував їй твердий тил з любові та мудрості.

Але згодом, шість років по тому, з'явився Джастін, який змусив її усвідомити, що ціла частина її ества дрімала роками, а зараз уперто намагалася вирватися на перший план. Кейт була сексуальною жінкою, і він зробив її такою, і щойно воно вибухнуло, мов гейзер, цього було вже не вгамувати. Ще ніхто не розпалював її так, як він, не змушував палахкотіти й ходити в запамороченні, ніби п'яна, о дев'ятій ранку. Ніхто не оточував її майже видимою ауру сексуальності, кипучою мантиєю феромонів так, що вона помічала, як на неї обертаються, свистять їй услід, навіть коли вона була недбало вдягнена. «І я заслуговую на це, чи не так?» – казала вона собі, відчайдушно намагаючись раціоналізувати той біль, якого збиралася завдати. Їй відпущено ще один шанс. Чому вона має відмовитися від романтичного кохання у віці тридцяти п'яти?

– Це що, змова худих? Доки ви сидите тут і мрієте, я вже з'їла майже весь чун фунь.

Меггі, умостившись на кухонну раковину, енергійно розмахувала паличками для їжі перед носом у Кейт.

– Те, що ти не можеш відрізнити кантонську від мандаринської, ще не означає, що тобі не дозволено їсти.

– Вибач, – пробурмотіла Кейт, колупаючи свій обід, який вистигав у тарілці. Вона гадала, що голодна, але її апетит, такий мінливий останнім часом, знову вирішив зникнути.

– О господи. Досі нещасливе кохання? Ти ж не на стадії «Не можу нічого їсти» – скільки вже, три місяці?

– Я не знаю, на якій я стадії, – засмучено сказала Кейт. – Хоча так, знаю. На стадії провини.

Меггі звела охайно вищипану брову. Коли Кейт відкрила їй, що кидає Джеффа заради Джастіна, то очікувала, що Меггі, знайома із Джеффом довше, автоматично стане на його бік. Але цього не відбулося: мабуть, як людина, здатна дотримуватись одразу двох суперечливих поглядів, Меггі виявила також доречне вміння зберігати відданість обом.

– На стадії провини? Ой, не будь такою плаксійкою. Заради бога. Ти ж щаслива, чи не так? Джастін щасливий? Джефф, будьмо чесні, навряд чи схильний до самогубства. Не той тип з усією його психіатричною підготовкою. Може, просто зараз, доки ми розмовляємо, він влаштовує собі добрячого терапевтичного прочухана. – Вона рохнула від сміху, від чого шматок локшини полетів через стіл.

– Не через Джеффа. Через Сабіну, – сказала Кейт. – Я руйную її життя.

Меггі взяла останню креветку в паперовій обгортці, глибоко зітхнула, а тоді відсунула тарілку до переповненої мийки.

– Розумію. Пекельна підліткова пора, так? Дівчина-дитина тебе мордує?

– Не настільки. Вона зі мною ледь розмовляє. Але я бачу, у неї це просто на обличчі написано. Вона вважає, що я руйную їй усе життя. І ненавидить мене за те, що я відіслала її пожити з моєю матір'ю.

– Ну, за це її не можна винуватити, якщо те, що ти мені розповідала, узагалі правда. Але щодо руйнування її життя – не треба мелодрами. – Вона всміхнулася Кейт. – Знаю, мені легко казати, але облиш, вона ж не ображена безпритульниця, чи не так?

Кейт пильно дивилася на неї, відчайдушно бажаючи бути обнадієною.

Меггі підняла руку й почала загинати свої пухкі пальці.

– По-перше. Вона вдягнена та нагодована? Так. Аж надто добре, як на мене, з оцим її безглуздим пунктиком на брендах. По-друге. Ти колись приводила в її життя когось жорстокого? Ні. Усі твої чоловіки – ну, ті обидва, що жили з тобою, – просто обожнювали її, і не скажеш, що ця маленька пані колись їм віддячувала, благослови її боже. По-третє. Джефф був їй справжнім татом? Ні, про що вона старанно нагадувала йому за будь-якої можливості. По-четверте. Чи піде вона через кілька років з дому не озираючись? Безумовно.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=66368028&lfm=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

Глибокого басу (італ.). – Тут і далі прим. пер.

2

Загальна назва білих людей у кантонському діалекті.

3

Мод Гонн (1866–1953) – ірландська акторка, поетеса й журналістка, відома активістка суфражистського руху та боротьби за незалежність Ірландії.